

FØRSTE STEG

NR 2.2019

Et tidsskrift for
barnehagelærere fra
Utdanningsforbundet

TEMA

SYK AV JOB BEN

Her er barnehage-
lærernes vanligste
helseplager

De ansatte får bonus
for ikke å være borte
fra jobb

Maritas åpenhet om
panikkangst fikk henne
tilbake i arbeid

SVERIGE:
DØGNÅPNE
BARNEHAGER ER
POPULÆRT

På Norgestoppen i sykefravær

il tross for at flere barnehagelærere nå blir i jobben er barnehagelærerne yrkesgruppen med mest sykefravær i landet. Det viser tall Første steg har hentet inn fra Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI). De vanligste helseplagene er ryggplager, nakkesmerter og hodepine. En forklaring er at barnehagelærerne har dobbelt så mange løft i ubekvemme stillinger som andre yrker. Også høye jobbkrav og lav medbestemmelse kan spille inn, ifølge overlegen bak undersøkelsen. Nesten halvparten av alle barnehagelærere opplever høye emosjonelle krav, mot et snitt på 20 prosent i andre yrker. Et godt arbeidsmiljø der ansatte opplever støtte fra kollegaer og ledere vil ifølge overlegen være god medisin for å takle kravene. Det var nettopp støtten fra sjefen som fikk barnehagelærer Marita Bjørvik tilbake på jobb etter at hun fikk panikkangst. Du kan lese hennes historie i denne utgaven.

Solhaug barnehage har halvert sykefraværet etter at de innførte bonusordning, der de ansatte kan få inntil 7 200 kroner ekstra i året hvis de ikke er borte fra jobb. Målet er å støtte ansatte som føler seg litt uggen på morgenen og ikke presse ansatte på jobb, ifølge styreren. Både hun og de ansatte mener et godt arbeidsmiljø forklarer like mye et sykefravær på bare 4,2 prosent.

Godt arbeidsmiljø, godt lederskap, en rimelig arbeidsbelastning og faglig fellesskap kjennetegner barnehager med lavt sykefravær, ifølge forskere. Det er ikke så overraskende at nok fagutdannede og nok ansatte også er viktig. Likevel kan vi ikke si at alt blir bedre bare vi får flere ansatte i barnehagen. Den nye pedagognormen og bemanningsnormen er et godt stykke på vei, men til sjunde og sist handler det om å skape en god arbeidskultur. Det er et lederansvar og må forankres hos de ansatte. Det handler om å skape en arbeidsplass der ansatte trives og våger å ta tak i konflikter. Det handler om å stille krav og samtidig vise omtanke. Det handler om at de ansatte føler de er savnet hvis de er borte fra jobb; ikke fordi det blir så mye å gjøre på dem som er igjen, men fordi de er ønsket.

Å endre en arbeidskultur tar tid. Det handler om å gi ansatte ansvar og være en tydelig leder. Det handler om at vi som ledere må reflektere over oss selv, å forstå hvordan vi virker på og tolker andre mennesker. Ledere som lykkes viser interesse for mennesker, har tillit, er emosjonelt modne og synlige, tar tak i konflikter, motiverer og gir tilbakemelding. Det handler om at ansatte skal få gjøre det de er gode på, utvikle seg, føle mestring og glede på jobb. Så enkelt og samtidig så vanskelig.

Line

LINE FREDHEIM STORVIK
Ansvarlig redaktør
linsto@udf.no

FØRSTE STEG PÅ FACEBOOK

Her får du nyheter, forskning og debatter innen barnehagefeltet mens du venter på neste utgave av tidsskriftet. Gå inn og følg oss!

FØRSTE STEG NR 2.19

ANSVARLIG REDAKTØR

Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no
930 42 094

ANNONSER

Mona Jørgensrud
mj@hsmedia.no
91173473

ABONNEMENT

Hilde Aalborg
ha@utdanningsnytt.no
911 99 989

KONTAKT OSS

forstesteg@udf.no
Post: Første steg, Utdanningsforbundet, Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo
På nett: utdanningsnytt.no/forste-steg

GRAFISK DESIGN

Tank Design
www.tank.no

TRYKK

Ålgård Offset AS
Opstadveien 7, 4330 Ålgård
ISSN 1504-1891

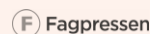
Bekreftet opplag: 29 793 ifølge Fagpressens Mediekontroll
Utgiver: Utdanningsforbundet
Utgivelsesdato: Første Steg nr. 2 2019: 28. mai

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen.

Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning.

Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett.

Forsiden: Pedagogisk leder Marita Bjørvik
Foto: Marie von Krogh

Første steg nr. 3 2019 kommer
9. oktober

Innhold

Tema: Syk av jobben

- 4 Dette er barnehagelærernes vanligste helseplager
- 8 Ansatte i Solhaug barnehage får bonus for ikke å være borte fra jobb
- 12 Marita Bjørvik fikk panikkangst. Slik kom hun seg tilbake på jobb

Reportasjer

- 18 Ny forskning: Barna bruker språket mest i lek
- 20 Børster støv av en lekesamling med 2 500 leker ved Oslo Met
- 24 Internasjonal barnehagekonferanse: – I Norge får barna være med å koste ute i barnehagen. I USA ville barnehagen bli saksøkt
- 30 Døgnåpne barnehager er populært i Sverige
- 40 Førskolebarna får tilvenning på SFO

Fag og forskning

- 44 Bruk måltidet til den gode samtalen
Ramona Hofsføy og Marianne Schjetne
- 48 Oppdagande skrijving i barnehagen
Hilde Hofslundsengen og Idun A. Husabø
- 52 Foreldremøter på låven ble en suksess
Linn Therese Røysland-Egebø
- 54 Norske og hviterussiske barnehager møter barn med språkvansker forskjellig
Natallia B. Hanssen

Meninger

- 65 Jeg vet at dette øyeblikket er viktig for å bygge en god relasjon
Cathrine Vignes
- 66 **Med etikkblikk:** Frilek eller ikke frilek – det er ikke spørsmålet
Morten Solheim
- 70 Debatter fra idébroen for barnehager
Svein Helge Grødem

Hver gang

- 2 Leder
- 16 Nyhetsblikk
- 23 **Sideblikk:** Inga Bejer Engh
- 26 **Mitt barnehageminne:** Hilde Louise Asbjørnsen
- 28 **Lekelyst:** Fabelsofa
Trude Anette Brendeland
- 35 **Studentblikk:** Heidi Enoksen Kroknes
- 36 **Portrett:** Frank Aleksander Bræin
- 58 Nye bøker
- 60 **Barnehagen min:** Fírfisla barnehage, Gran Canaria
- 64 **Kontaktforum barnehage:** Vi må slutte å argumentere barnehagelærerne ut av barnehagen
Ingvild Aga
- 68 **Juss:** Dette har du krav på om du har redusert arbeidsevne
Hanna-Cecilie Gram Jemtegaard
- 69 **Med styrerblikk:** Gode relasjoner betyr alt for barna
Kristine Forså Hermanrud

8

30

60

A
B
C

TEKST:
Line Fredheim Storvik
Redaktør
linsto@udf.no

FOTO:
Gry Traaen
Fotograf
grytraaen@googlemail.com

Her er barnehagelærernes vanligste helseplager

Barnehagelærerne er yrkesgruppen med mest sykefravær i landet. De vanligste helseplagene er ryggplager, nakkesmerter og hodepine.

Sykepleierne er yrket med nest mest sykefravær, mens assistenter i barnehagen og på skolen har tredje mest. Det viser tall fra Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) som Første steg har gått igjennom. Dette er nokså likt, enten vi ser på alle sykefravær totalt, eller på langvarig fravær på 17 dager eller mer.

TOPPER FLERE STATISTIKKER

Barnehagelærerne har nesten 900 sykefravær per 1000 ansatte totalt i året. Sykepleierne og assistenter i barnehage og skole har i overkant av 700. Færrest fravær har ulike ledere, sivilingeniører, lektorer og pedagoger. I disse yrkene er det 200–300 sykefravær per 1000 ansatte per år. Barnehagelærerne er også på topp tre når det gjelder sykefravær som skyldes diagnoser som angst, depresjon, astma og søvnlidelser. De ligger øverst på statistikken når det gjelder

plager som hodepine og hudplager. De ligger som nummer 2 på lista over yrker med mest rygg- og beinplager og nummer 7 på lista over hørselsplager. Snittet i landet er 500 fravær per 1000 arbeidstakere.

SLITER MED HØRSELEN

– Det er 90 sykefraværperioder per 1000 barnehagelærere per år som følge av angst og depresjon. Det betyr antall fraværstilfeller og ikke antall personer, men er høyt for det, sier overlege Hans Magne Gravseth ved Nasjonal overvåking av arbeidsmiljø og helse (NOA), som er en avdeling av STAMI. Færrest fravær på grunn av angst og depresjon har ledere i industrien med 20 sykefravær per 1000 ansatte per år.

Barnehagelærerne selv oppgir nedsatt hørsel som en betydelig helseplage. 24 prosent sier de sliter med nedsatt hørsel og øresus, og halvparten mener det er på grunn av jobben. Mange sliter også med rygg-, nakke- og beinplager. Barne-

hagelærerne har ifølge overlegen mer enn dobbelt så mange løft i ubekvemme stillinger som gjennomsnittet i andre yrker. 55 prosent av barnehagelærerne jobber på knærne, noe som er mer enn tre ganger så mye som snittet på 16.

Overlegen påpeker at det ikke er lett å komme unna at barn må løftes og at ansatte må sitte på gulvet, men mye kan gjøres ved ergonomisk tilrettelegging og å se på hvordan man jobber, som løfteteknikk. Halvparten av alle barnehagelærere oppgir at de har hatt ryggplager siste måned. Årsaken kan være løft i ubekvemme stillinger, arbeid på knærne og på huk, men også høye jobbkraav og lav selvbestemmelse kan spille inn.

MYE STØY

20 prosent av barnehagelærerne er plaget av støy på jobben, mot et snitt på ni prosent.

– Det er ikke påvist støynivå i barnehager som er skadelig for hørselen, men uansett kan det være

Barnehagelærerne har gått forbi sykepleierne og er nå yrkesgruppen med mest sykefravær i landet, viser forskning. En av de vanligste helseplagene er ryggplager som følge av løft.

høyt, slitsomt og stressende lydnivå i barnehagen. Vi vet at støy kan føre til stress, høyt blodtrykk og kanskje også hjerte- og karsykdommer, sier overlegen. Han viser til en rapport fra 13 barnehager i østlandsområdet samt en rapport fra STAMI, som begge konkluderer med at det ikke er helseskadelig støy i barnehagen. Det finnes støydempende tiltak som lydabsorberende matter både til tak og vegger.

HØYE EMOSJONELLE KRAV

47 prosent av barnehagelærerne opplever høyere emosjonelle krav, mot et snitt på 20 prosent i andre yrker. 14 prosent av barnehagelærerne har også blitt utsatt for vold og trusler om vold på arbeidsplassen, mot et snitt på 6,6 prosent.

– Sannsynligvis handler det om at de blir slått og sparket av barn. De fysiske skadene og truslene mot egen

helse er kanskje ikke alvorlig, men det betyr at utagerende barn kan oppleves som en belastning, sier overlegen. Han sier et godt psykososialt arbeidsmiljø der ansatte opplever støtte fra kollegaer og ledere, vil være god medisin for å takle både emosjonelle krav og trusler.

HUDPLAGER OG HODEPINE

Barnehagelærerne topper statistikken på hudplager. En forklaring kan, ifølge

1. Barnehagelærerne har mer enn dobbelt så mange løft i ubekvemme stillinger som snittet i andre yrker, ifølge tall Første steg har hentet inn. Det gjør at mange sliter med plager i rygg og nakke. **2.** Belastningsskader er en av flere helseplager som barnehagelærerne sliter med, ifølge forskning. 55 prosent av barnehagelærerne jobber på knærne, noe som er mer enn tre ganger så mye som i andre yrker.

10 VANLIGSTE HELSEPLAGER FOR BARNEHAGELÆRERE

Helseplage	Andel	Plassnr. blant 47 yrker
Ryggplager	50 %	2
Nakke-/skuldersmerter	49 %	7
Hodepine	44 %	1
Smerter i beina	40 %	2
Søvnvansker	31 %	8
Armsmerter	25 %	7
Nedsatt hørsel/øresus	24 %	7
Psykiske plager	22 %	11
Hudplager	20 %	1
Luftveisplager	6 %	17

Tabellen viser hvor mange prosent av barnehagelærerne som selv rapporterer at de har de ulike plagene siste måned. Den viser også hvordan barnehagelærerne rangeres i forhold til samme plager i 46 andre yrker, slik som sykepleiere, pedagoger, servitører, politi, ingeniører, frisører, selgere, fysioterapeuter, ulike ledere, ulike helseyrker og yrker innen industri og service.

Kilder: Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI), SSB og Levekårsundersøkelsen (2016) www.noa.stami.no

overlegen, være at de daglig er utsatt for biologisk materiale som avføring, urin, spytt og blod – og for rengjørings- og desinfeksjonsmidler. Den vanligste hudsykdommen er kontakteksem.

Barnehagelærerne toppe også statistikken over yrkesgruppen som har mest hodepine. 25 prosent sier de opplever hodepine som følge av jobben. Tungt arbeid, uheldige arbeidsstillinger, urimelige krav og press kan gi spenningshodepine, ifølge STAMI. Dårlig innemiljø kan også medvirke. To nyere studier fra STAMI viser en sammenheng mellom hodepine og sider ved det psykososiale arbeidsmiljøet. Det kan være høye krav, mobbing, trakassering, lav kontroll over avgjørelser og intensiteten i arbeidet.

FÆRREST SYKMELDTE I TROMS OG HEDMARK

Ansatte i offentlige barnehager har et høyere sykefravær (8,9 prosent) enn ansatte i private barnehager (7,9 prosent), ifølge de nyeste tallene fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Det gjelder i alle landets fylker, bortsett fra i Telemark og Sogn og Fjordane, der ansatte i private barnehager er oftere sykmeldt enn i offentlige barnehager. I Vestfold er det like stort fravær. Tallene gjelder legemeldt sykefravær blant ansatte i barnehagenæringen, altså de som jobber i private og offentlige barnehager. Tallene er uten feriekorrigerings. På lands-

ÅRSAKER TIL HELSEPLAGENE

Mekaniske og fysiske faktorer:

- Arbeid på huk/knær
- Støy
- Ubekvemme løft

Kjemiske og biologiske faktorer:

- Kontakt med biologisk materiale, som avføring
- Vann på huden
- Hudkontakt med rengjørings- og desinfeksjonsmidler

Organisatoriske og psykososiale faktorer:

- Høye emosjonelle krav
- Vold og trusler om vold
- Ubalanse i innsats og belønning
- Mobbing

Kilder: Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI), SSB og Levekårsundersøkelsen (2016)

basis er det legemeldte fraværet 5,1 prosent. Barnehageansatte i offentlig barnehager i Østfold er mest sykmeldt. Best i klassen er barnehageansatte i private barnehager i Hedmark og Troms (7,7 prosent).

KOSTER 2,7 MILLIARDER I ÅRET

Barnehagene har høyest sykefravær av alle tjenesteområder i kommunene, viser nye tall fra Kommunenes sentralforbund (KS). Barnehagene har et fravær på 12 prosent, mot 9,6 prosent i kommunal sektor generelt. Tallene fra KS er regnet ut fra andre faktorer enn SSB-tallene.

– Barnehagene har et sykefravær som er 30 prosent høyere enn i kommunal sektor som helhet og skiller seg ut, sier spesialrådgiver Rune Soleng i KS. De siste årene har barnehagene gått forbi helsesektoren på sykefraværstoppen. Tallene gjelder både egenmeldt og legemeldt sykefravær.

En av årsakene kan være at andelen

“

BARNEHAGENE HAR ET SYKEFRAVÆR SOM ER 30 PROSENT HØYERE ENN I KOMMUNAL SEKTOR SOM HELHET OG SKILLER SEG UT.

kvinner er høyere i barnehagen enn i andre yrker. Jo høyere kvinneandel, jo høyere sykefravær, ifølge Soleng. Sykefraværet i barnehagen koster kommunene 2,7 milliarder i året.

SNAKKER OM FRAVÆRET

– De lederne som lykkes med å få lavt sykefravær i barnehagen er tydelige og stiller krav, men er samtidig støttende og til stede, sier spesialrådgiver Hanne Børrestuen i KS. Andre faktorer for å lykkes er å kartlegge sykefraværet og å ha faste samtaler om sykefravær i avdelingene. Det kan være å snakke sammen om «når er man for syk til å gå på jobb» for å skape bevissthet om det.

– Noen vil si at smittefare og

fysiske løft kan forklare sykefravær i barnehagen, men det er vel så mye å hente på organisatorisk arbeid som rolleavklaring og at de ansatte får brukt kompetansen sin, sier Børrestuen. KS har samarbeidet med NAV for å få ned sykefraværet i barnehager og helsesektoren.

Professor Trude Gjernes ved Nord universitet har forsket på hva som kan få ned sykefraværet i barnehagene.

– Godt arbeidsmiljø, godt lederskap, rimelig arbeidsbelastning og et godt faglig fellesskap. Det vet vi har betydning, sier hun. I tillegg er det viktig med stabil arbeidsstokk, nok fagutdannede og nok folk til å ta seg av arbeidet.

† Overlege Hans Magne Gravseth ved Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) forteller at barnehagelærerne har mer enn dobbelt så mange løft i ubekvemme stillinger som gjennomsnittet i andre yrker.

Foto: STAMI

OM TALLENE

Tallene er hentet fra den siste levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø fra SSB (2016). Det er en kartlegging som de gjør hvert tredje år. Undersøkelsen omfatter fysisk og organisatorisk arbeidsmiljø, arbeidsskader, sykefravær og helseplager.

Rundt 10 000 personer har svart på undersøkelsen.

Kilder: Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI), Sterud & Tynes 2013 og Christensen & Knardahl (2012)

FÅR BONUS FOR IKKE Å VÆRE BORTE FRA JOBB

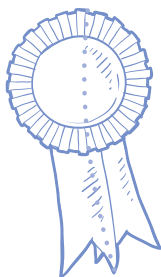
Ansatte i Solhaug barnehage kan få inntil 7 200 kroner i året i bonus hvis de ikke er borte fra jobb. Det har mer enn halvert sykefraværet.

TEKST:
Line Fredheim Storvik
Redaktør
linsto@udf.no

FOTO:
Gry Traaen
Fotograf
grytraaen@gmail.com

S

ykefraværet har ikke vært over fem prosent etter at vi innførte ordningen, forteller daglig leder Ann-Sissel Krakeli i Romerike barnehage, som driver Solhaug og Varden barnehager på Skedsmokorset i Akershus. Barnehagene er private og eid av foreldre.

PRESSES IKKE PÅ JOBB

– Personalet var med på å bestemme om vi skulle ha bonusordning, og vi hadde en grundig diskusjon. Noen kan tro at ordningen fører til et press for å komme på jobb når de er syke, men målet er heller å hjelpe og støtte hverandre hvis man føler seg litt tufs på morgenen, påpeker Krakeli. Barnehagen har også langtidsfravær, ifølge styreeren.

Før bonusordningen ble innført hadde Solhaug barnehage et sykefravær på åtte prosent, mens Varden hadde 16 prosent. Nå er sykefraværet på 4,2 prosent for de to

⌂ Det kan være belastende å sitte på knærne for å være sammen med de minste barna i barnehagen. Derfor bruker pedagogisk leder Monica Andersen i Solhaug barnehage en knepute for å skåne knærne, når hun leser for Sanna Anderssen (1,5 år).

NOEN KAN TRO AT ORDNINGEN FØRER TIL ET PRESS FOR Å KOMME PÅ JOBB NÅR DE ER SYK, MEN MÅLET ER HELLER Å HJELPE OG STØTTE HVERANDRE HVIS MAN FØLER SEG LITT TUFFS PÅ MORGENEN.

barnehagene med 30 ansatte. Bonusordningen er todelt. De ansatte får 600 kroner for hver egenmeldingsdag de ansatte ikke bruker og kan dermed få rundt 7 200 ekstra kroner på slutten av året i bonus. De ansatte har 12 enkeltstående dager med egenmelding i året og fem dager sammenhengende. Er sykefraværet under fem prosent for den enkelte barnehage totalt, får de ansatte en felles pott på 20 000 kroner som de skal bruke til sosialt samvær. De ansatte bestemmer selv hva og har vært på teater, restaurant og Escape-room. Fravær for syke barn er ikke med i regnestykket.

KAN MISTE BONUSEN

– Blir du sykmeldt mer enn to uker, mister de ansatte egen bonus, ellers kunne de bare sykmeldt seg og fått bonus likevel, men det går ikke utover fellesskapets bonus, forteller daglig leder. De ansatte blir fulgt tett opp på telefon når de er syke, og det er ikke for at de skal føle press til å komme, men for å vise omsorg, ifølge Krakeli.

– Det er blitt konkurranse mellom de to barnehagene om hvem som får full bonus, og det er sunt. De ansatte går ikke på jobb hvis de burde vært hjemme, men vi har fått bort fraværet der ansatte føler seg litt tuffs på morgenen, eller har litt vondt i hodet, forteller Krakeli.

Fagansvarlig og barnehagelærer Jørn André Berg tenker ikke så mye over at han kan tjene ekstra på ikke å være borte, men tror likevel det har positiv effekt på sykefraværet.

– I starten kom nok noen på jobb for ikke å miste pengene, men nå er holdningen at man holder seg hjemme når

1. Med pedagogstolen kan pedagogisk leder Monica Andersen sitte og kle på Sanna Anderssen (1,5 år) og hjelpe storesøster Alma (4) i stedet for å stå på knærne. Hun kan også rulle fra barn til barn for å hjelpe til under måltidet. 2. Bonusordning har ikke alene sørget for et sykefravær på bare 4,2 prosent i Solhaug barnehage på Skedsmokorset. Like viktig er humor, raushet og omsorg for hverandre i hverdagen, forteller daglig leder Ann-Sissel Krakeli (f.h.), fagansvarlig Jørn André Berg og pedagogisk leder Monica Andersen.

man virkelig er syk, sier Berg. Selv sier han at det er et bra arbeidsmiljø med gode kollegaer som får ham på jobb hver dag.

HUMOR OG OMTANKE VIKTIG

Pedagogisk leder Monica Andersen hadde to sykedager i fjor.

– Jeg kommer fra en stor barnehage med høyt sykefravær. Det er lettere å bli borte da, enn i en liten barnehage som Solhaug med fire avdelinger. Her er folk genuint omsorgsfulle mot hverandre, forklarer Andersen. Det er det gode arbeidsmiljøet og ikke pengene som får henne på jobb.

– Vi blir ikke hjemme hvis vi har vondt i en finger. Vi tenker på dem som blir alene på jobb, smiler hun. Hun tror også en tydelig leder og god organisering av arbeidsdagen, som ledermøter kun ved behov og planleggingsmøter etter stengetid, er med på å få ned sykefraværet.

– Da slipper assistentene å være mye alene på dagtid mens pedagogene er i møte, forklarer Andersen. De synes den sosiale bonusordningen for hele barnehagen er positiv og sier det skaper engasjement og fellesskap.

Daglig leder og de ansatte tror ikke bonusordningen alene kan forklare det lave sykefraværet. De jobber også mye med arbeidsmiljøet, som å ta opp ting med en gang, få bort baksnakking og jobber etter fire grunnsetninger. Det er

humor og glede, respekt og omtanke, å tenke positivt, være fleksibel og raus og unne hverandre suksess.

– Dette har ført til at folk hjelper hverandre når noen er borte. Vi har liten *turnover* blant ansatte fordi de trives godt, forteller Krakeli.

KJENNER SEG IGJEN I PLAGENE

Både daglig leder og de ansatte kjenner seg igjen i helseplagene i undersøkelsen fra STAMI.

– De vanligste plagene hos oss er rygg-, nakke- og skulderplager og andre slitasjeskader, sier daglig leder. Barnehagen har kjøpt pedagogstoler på hjul, som ansatte kan trille frem og tilbake når de kler på barna eller spiser. De ansatte har fått kneputer for å unngå knebelastninger. Barnehagen har også satt opp støydempende plater i fellesområdet. De har hatt kurs med fysioterapeut for å tenke på hvordan de bruker kroppen. De bruker hansker når de stiller barna. I tillegg til hjelpemidler og riktig løfteteknikk tror de to barnehagelærerne en god arbeidskultur bidrar til lavt sykefravær.

– Kan du slappe av en halvtime fordi du har vondt i hodet, eller får lov å gjøre oppgaver inne i stedet for å være ute med barna hvis du har vondt i ryggen en dag, så er det lettere å gå på jobb, sier Andersen.

ANNONSE

**Bli med
og følg
oss du
også!**

 @forstesteg

Over
7.300
følger
Første steg
på Facebook

**FØRSTE
STEG**

Foto: Adobe Stock

GODE MATVANER STARTER TIDLIG

Mat for minsten er et abonnement på frukt og ferdiglagde lunsjretter for barnehager. Menyen er variert, smakfull og ernæringsmessig godt sammensatt av sesongens råvarer. Måltidene bidrar til et variert og sunt kosthold, inspirerer til aktivitet og matglede som skal skape et godt grunnlag for de minste.

Bestill enkelt på matforminsten.no

AISKI
SERVERING

Da pedagogisk leder Marita Bjørvik (t.h.) fikk akutt panikkangst koblet daglig leder Trine Refvik i Q-marka FUS barnehage i Stavanger inn bedriftshelsetjenesten og tilrettelagt arbeidet, slik at Marita forsiktig kunne begynne i ti prosent stilling.

MARITAS ÅPENNHET FIKK HENNE TILBAKE PÅ JOBB

Da barnehagelærer Marita Bjørvik fikk panikkangst, valgte hun å fortelle om det. Hennes åpenhet og sjefens tette oppfølging hjalp Marita tilbake på jobb.

TEKST:
Merete Sillesen
Frilansjournalist, Stavanger
ramesil@hotmail.com

FOTO:
Marie von Krogh
Fotograf, Stavanger
post@marievonkrogh.com

Marita Bjørvik (32) har samboer Jarle, en sønn på elleve år og en datter på åtte år. Hun begynte som nyutdannet pedagogisk leder i Q-marka FUS barnehage i Stavanger for elleve år siden. Og her har hun blitt.

SOM LYN FRA KLAR HIMMEL

Det hele startet kvelden etter at Marita hadde besøk av kolleger; en kjempefin kveld med mye moro. Barna er på besøk hos farmor og farfar. Det er søndag 18. november 2017 klokken 14.30.

Etter en rask spasertur sammen med samboer Jarle, ligger Marita fornøyd på sofaen og slapper av. Plutselig kjenner hun at hun blir dårlig. Hun kaldsvetter og får ikke puste. Marita kommer seg ut på terrassen og legger seg med hodet ned på den iskalde betongen. Det hjelper ikke. Hun begynner å snøble og blir delvis lam i halve ansiktet.

– Nå får jeg hjerneslag. Ring 113, sier hun til samboeren sin.

Han ringer, og får lagt Marita i stabilt sideleie på stuegulvet. På alarmsentralen holder de linjen til ambulansen er på plass. Undersøkelsene viser ikke noe fysisk galt. Konklusjon: Marita har hatt et kraftig panikkanfall. Hun blir gående frem og tilbake i huset resten av kvelden, finner ikke ro til å sitte stille.

ÅPEN FRA FØRSTE STUND

Marita klarer å sove om natten, og dagen etter ringer Jarle til daglig leder Trine Refvik i barnehagen der Marita jobber, og forteller hva som har skjedd. Selv ringer Marita til fastlegen. Hun greier ikke å vente til avtalt tid, men går med en gang. Mens hun venter på legen vandrer Marita hvileløst frem og tilbake. Det gjør hun inne hos legen også. Hun klarer så vidt å ligge stille lenge nok til at legen får sjekket hjertet (EKG), som er helt fint. Legen skriver ut resept på beroligende tabletter. Marita tar bare én. Hun skjønner at

hun trenger hjelp, ikke bare piller. Jarle forstår alvoret, og får permisjon fra jobben en uke for å ta seg av alt med barna hjemme.

DAGLIG LEDER TAR GREP

Marita blir sykmeldt, og hun ringer til sjefen sin, Trine, som sørger for at Marita får time hos bedriftshelsetjenesten. Der

⬆ – Å jobbe på kontoret var ikke noe alternativ. Det er hos barna hjertet mitt er, sier pedagogisk leder Marita som fikk tilrettelagt arbeidet i barnehagen da hun fikk panikkangst.

1. Pedagogisk leder Marita Bjørvik var sykmeldt i tre måneder før hun delvis begynte å jobbe igjen. Hun hadde ikke pedagogisk ansvar, men var der sammen med barna, uten noen form for krav. **2.** Uten samtalene med Trine og rausheten fra kolleger, familie og venner hadde jeg ikke klart meg såpass bra som jeg gjør, sier pedagogisk leder Marita Bjørvik som er tilbake i 60 prosent stilling etter at hun fikk panikkangst.

er hun tre ganger. Så skal Marita få videre oppfølging hos psykolog.

– Men jeg trenger øyeblikkelig hjelp, ikke hjelp om et halvt år, sier Marita.

For å unngå å bli satt på venteliste velger hun derfor å betale av egen lomme. Hos psykologen lærer Marita mye, ikke minst teknikker hun kan bruke når hun kjenner panikkangsten bygge seg opp innvendig.

GALGENHUMOR

Da Første Steg er på besøk, møter vi to kvinner med dyp respekt for hverandre, men også med mye galgenhumor. Marita forteller at selv om hun fremdeles er redd for symptomene, som gjør at hun tror hun skal dø, vet hun at angsten ikke er farlig. Hun har fått hjelp til å ta et indre oppgjør med seg selv. Før var jobben viktigere enn alt annet, og hun måtte bestandig ligge et hestehode foran. Slik er det ikke lenger. Helsa kommer først.

TOK SJELDEN PAUSER

– Jeg har jobbet i barnehage i mange år, og jeg har sett kolleger møte veggen, sier Trine.

– Og jeg så tegnene hos Marita også. Hun hadde sjelden tid til å ta pauser, og rapporter skrev hun nesten før hun ble bedt om det. Men hun ville ikke høre på mine råd om å roe ned, forteller Trine.

Marita innrømmer at hun er litt perfeksjonist, og at «godt nok» for andre ofte ikke er bra nok for henne. I perioden før hun ble syk raste hun ned i vekt, og det gikk i ett kjørløp absolutt hele dagen.

IA-BEDRIFT

- IA står for inkluderende arbeidsliv
- skal jobbe for å redusere psykiske og fysiske belastninger på arbeidsplassen.
- skal forebygge fravær ved å tilrettelegge for den enkelte
- kan søke om penger til forebygging og tilrettelegging for å forebygge sykdom
- kan få tilbakebetalt deler av utgifter til bedriftshelsetjeneste i forbindelse med tilrettelegging
- har utvidet egenmeldingsordning for ansatte

Kilde: Nav.no

– Jeg forsto likevel ikke hvor ille det var før Jarle ringte, sier Trine stille.

– Marita var åpen fra første dag, og hun lot meg få muligheten til å bidra. Jeg informerte personalet, noe som førte til mange nære, gode samtaler.

SLAPP ANSVARET

Trine forteller at hun selv også trengte veiledning, og at FUS-barnehagene sentralt hjalp henne mye. Hun sørget for at barnehagen ble en IA-bedrift. Hun fikk sin egen kontaktperson, og fikk god hjelp og støtte. Trine var der for Marita hele tiden, og hun tilrettela arbeidet slik at Marita forsiktig kunne begynne i ti prosent stilling når hun var klar. Det ble hun etter tre måneder. Hun hadde ikke pedagogisk ansvar, men var der sammen med barna, uten noen form for krav.

– Å jobbe på kontoret var ikke noe alternativ. Det er hos barna hjertet mitt er. Og alle klemmene jeg får, både av store og små, er god terapi i seg selv, sier Marita.

JOBBER REDUSERT

– Uten samtalene med Trine og rausheten fra kolleger, familie og venner, hadde jeg ikke klart meg såpass bra som jeg gjør. Marita ser takknemlig på lederen sin.

UTEN SAMTALENE MED TRINE OG RAUSHETEN FRA KOLLEGER, FAMILIE OG VENNER HADDE JEG IKKE KLART MEG SÅPASS BRA SOM JEG GJØR.

Marita jobber nå 60 prosent, og målet er å komme tilbake i full stilling. Men i motsetning til før har hun ikke dårlig tid. Marita har innsett at veien blir til mens hun går.

– Det er takket være din åpenhet vi har kommet dit vi er i dag, sier Trine og smiler til Marita.

– Dette har vært en læringsprosess for meg også, og jeg føler meg bedre rustet hvis andre skulle bli syke, smiler Trine.

ANNONSE

**NORSK
LEK & PARK**

Vi tar leken på alvor!

www.lekogpark.no

Ny katalog ute nå!

Bla i den, last den ned eller bestill den fraktfritt tilsendt på våre nettsider.

Tips oss om ny forskning og
nyheter på forstesteg@udf.no

TEKST:
Line Fredheim Storvik

FOTO:
Fotolia.com

SPRÅKBEVISSTE VOKSNE VIKTIG FOR DE MINSTE

Det er en sammenheng mellom kvaliteten på språkmiljøet i småbarns-avdelingen, der barna går til de er tre år, og hvor stort ordforråd barna har når de fyller fem, viser doktorgrad. Ansatte på de gode avdelingene er aktive i samtaler med barna, bruker et rikt språk og konkrete ord i stedet for *den* og *det*. De forteller historier og lar barnas initiativ stå i sentrum, ifølge forsker Joakim Evensen Hansen ved Universitetet i Stavanger. Studien er en del av Goban-prosjektet og omfatter 1 100 barn i 206 norske barnehager. (uis.no)

LAG EN TIGER AV GAMLE DEKK

Drømmer du om flere uteleker i barnehagen, kan du la deg inspirere av disse artige tiger- og sebra-dyrene som Første stegs redaktør så i Vietnam. Dyrene er laget av gamle bildekk som er delt i to og malt. Hodet og beina er laget i tre, og barna kan både sitte på dyrene, klatre på dem og sitte under dem. Kreativt gjenbruk på sitt beste. Se flere bilder av sebra, mariehøne og motorsykel laget av gamle dekk på utdanningsnytt.no/forste-steg. Foto: Line Fredheim Storvik

«BARN TRENGER FORBILDER MER ENN KRITIKK.»

JOSEPH JOUBERT,
FRANSK FILOSOF OG FORFATTER

Sliter med å innfri bemanningsnorm

Barnehager som ikke klarer å oppfylle bemanningsnormen innen 1. august i år må søke dispensasjon, ifølge kunnskapsministeren. 75 prosent av barnehagene oppfylte normen i fjor. Særlig private barnehager sliter. Det er fordi de får tilskudd som er regnet ut fra snittet det koster å drive kommunale barnehager som går to år tilbake i tid. Det betyr at flere private barnehager må vente til 2021 for å få penger til å innfri normen. Det er satt av 262 millioner på årets statsbudsjett til innføring av bemanningsnorm, men både PBL og KS mener det ikke er nok. (Barnehage.no)

BØR DU BE BARNET SI UNNSKYLD?

Det er ingen vits i å be barn si unnskyld hvis de ikke mener det, ifølge forskning fra University of Michigan blant barn fra 4 til 9 år. Barn klarer å skille mellom frivillig og ufrivillig unnskyldning. Er ikke unnskyldningen oppriktig, vil ikke mottakeren føle seg bedre. Det kan føre til at barnet som sier unnskyld blir dårlig likt, ifølge forsker Craig E. Smith. Du bør heller forklare barnet hvorfor den andre ble lei seg, for da utvikler barnet empati. Å gjøre det godt igjen med en handling i stedet for ord, kan være bedre. *(forskning.no)*

Kan teste småbarn for dysleksi

Hvert år er det mellom 3 000 til 6 000 barn som begynner på skolen med dysleksi uten å være klar over det. Nå skal screeningstesten *Literate* for ungdom og voksne tilpasses barn fra 5–12 år med støtte av Norges forskningsråd, ifølge en pressemelding. Barnehagelærere kan gjennomføre testen etter et kort kurs. Professor Trude Nergård Nilssen ved Universitetet i Tromsø har utviklet teksten.

10

millioner kroner er satt av i 2019-budsjettet til nye studieplasser for barnehagelærere. Fem millioner til arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU) og fem millioner til tilleggsutdanning i barnehagepedagogikk. *(TIB)*

HVORDAN BØR DU SNAKKE MED BABYEN?

Det er ikke bare hvor mye du snakker med babyen, men også hvordan du snakker som er viktig for å forbedre spebarns språkkunnskaper, mener forskere fra University of Washington. Du bør bruke barnerettet tale. Det er å snakke direkte til barnet på en sakte og tydelig måte, og med overdreven bruk av vokaler og intonasjoner. Du bruker ikke babyspråk (vov-vov), men ekte ord og grammatisk korrekt tale. Det vil gi barna større ordforråd, ifølge professor Patricia Kuhl. Ifølge den norske forskeren Kjellrun Thora Englund ved NTNU er det likevel viktig å bruke tulleord, fordi barna vil lære seg de riktige ordene etter hvert. *(forskning.no)*

93

prosent av foreldrene er fornøyde med barnehagen, viser Foreldreundersøkelsen fra Utdanningsdirektoratet. Likevel mener foreldrene maten og bemanningen kan bli bedre. *(udir.no/barnehagefakta.no)*

BARNA BRUKER SPRÅKET MEST I LEK

Barn bruker flere ord når de leker enn i aktiviteter styrt av voksne, viser dansk forskning.

TEKST:
Mikkel Kamp
Frilansjournalist Danmark
mk@stickelberg.dk

Barn snakker mer når de leker, enn når de deltar i strukturerte aktiviteter eller spiser, sier forsker Justin Markussen Brown ved Syddansk universitet i Danmark. Han har gjort feltstudien fra en barnehage i Odense i Danmark. Den tyder på at barna har større muligheter for å utvikle språket sitt i lek enn i styrt aktivitet.

TENKER ABSTRAKT

– Poenget med språkstøttende samtaler er å få barn til å tenke mer abstrakt, men det gjør de allerede når de leker. Bruker vi ikke leken til å støtte barns språk, går vi glipp av en stor mulighet, sier Markussen Brown.

Han er utdannet lingvist og har doktorgrad i språkpedagogisk kvalitet fra Institut for Sprog og Kommunikation på Syddansk universitet (SDU), og gjorde studien for lekeplassfirmaet Kompan. Han understreker at forskningen ikke har foregått på lekeplasser som firmaet har laget, og at forskningen faktisk viser at de minste barna ikke bruker så mange ord når de er på lekeplassen. 12 barn ble fulgt en hel dag, og alle samtaler er tatt opp på bånd. Alle språkhandlingene er analysert og delt inn i innelek, utelek, voksenstyrte aktiviteter inne og ute og måltidet.

IKKE OVERRASKET

Resultatet var litt ulikt for de minste og største barna. De eldste brukte

SÅ MYE SNAKKET BARNA

Så mange språkhandlinger (ord eller lyder som kom ut av barnets munn) hadde barna på fem minutter:

- **Når de lekte inne:**
Vuggestuebarn (barn 0–3 år): 29
Barnehagebarn (3–6 år): 26
Snitt: 27
- **Når de lekte ute:**
Vuggestuebarn: 18
Barnehagebarn: 33
Snitt: 28
- **Når de deltok i voksenstyrte aktiviteter inne:**
Vuggestuebarn: 25
Barnehagebarn: 11
Snitt: 15
- **Når de deltok i voksenstyrte aktiviteter ute:**
Vuggestuebarn: (har ikke tall)
Barnehagebarn: 24
Snitt: 24
- **Når de spiste:**
Vuggestuebarn: 11
Barnehagebarn: 14
Snitt: 13

Kilde: Forsker Justin Markussen Brown ved Syddansk universitet i Danmark.

☺ Barn snakker mer når de leker enn når de deltar i strukturerte aktiviteter eller spiser, viser dansk forskning. Illustrasjonsfoto: Fotolia.com

språket mest når de lekte ute, og nest mest når de lekte inne. De snakket minst under voksenstyrte aktiviteter inne og under måltider. De minste brukte flest ord i innelek og nest flest i voksenstyrte aktiviteter inne. Forskeren er ikke overrasket over resultatene.

– Ofte forsker vi på hva som skjer med barnas språk i voksenstyrte aktiviteter som når de spiser. Vi tar ikke leken seriøst og oppfatter den som bra, men ikke helt nødvendig, påpeker forskeren. Han mener lek er veldig viktig i språkopplæringen.

Barna havner i abstrakte tankeganger når de leker, og gjør masse av det vi gjerne vil ha dem til å gjøre i voksenstyrte aktiviteter, sier forskeren.

ALT ER MULIG I LEK

Resultatene overrasker ikke Anne Greve, professor i barnehagepeda-

gogikk ved OsloMet. Hun har forsket på lek.

– Jeg har intervjuet barnehageansatte som forteller at barn ofte snakker mindre i språkgrupper enn ellers. Noen sier faktisk nesten ingenting. Det er sannsynligvis fordi de forventer at det er et riktig og galt svar. Da lar de heller være å svare, sier Greve. De samme barna kan snakke masse mens de leker.

– I lek er alt mulig, og det er ingen risiko for å gjøre feil. Derfor bruker barna språket når de leker, sier Greve. Professoren oppfordrer pedagogene til å delta i leken.

– Noen voksne er redde for å ødelegge leken, men har de en lekende tilnærming og er åpne for barnas ideer, kan det fungere, men det er ikke sikkert. Det viktigste er at den voksne lytter til barna og følger deres ideer, sier Greve.

⬆ – Barn snakker mer når de leker enn når de deltar i strukturerede aktiviteter eller spiser, sier forsker Justin Markussen Brown ved Syddansk universitet i Danmark (SDU). Foto: SDU

⬆ – I lek er alt mulig, og det er ingen risiko for å gjøre feil, sier professor Anne Greve ved Oslo Met. Foto: Charlotte E. Wiig

ANNONSE

**10 000 barn kan ha cøliaki
- uten å vite det!**

Kanskje du kjenner noen?

Vanlige symptomer hos barn:

- Barnet er ofte slapt, trøtt
- Har ofte magesmerter
- Mangel på jern, vitamin B12 eller folsyre
- Hyppig kvalme og/eller oppkast
- Dårlig høydevekst
- Barnet virker utilpass, sutrete
- Har hyppig diaré, forstoppelse eller oppblåsthet

- ✓ **Ta symptomtesten på finncøliaki.no**
- ✓ **Gå til lege for videre utredning**

NORSK
CØLIAKIFORENING

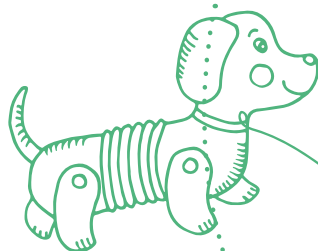

Kanskje kjenner du igjen noen av disse figurene fra samlingen på over 2 500 leker som nå skal stilles ut på Oslo Met? Erling fra Sesam Stasjon, Pikachu fra Pokémon og snakkende Furby fra 90-tallet.

HUSKER DU DISSE?

Erling fra Sesam Stasjon, Pikachu fra Pokémon og snakkende Furby er del av en stor lekesamling med 2 500 leker. Nå blir noen av dem stilt ut.

TEKST OG FOTO:
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

En samling med rundt 2 500 leker fra 1930-årene til 2007 har stått pakket ned i esker ved Oslo Met storbyuniversitet. Samlingen var en viktig del av barnehagelærerutdanningen før den ble pakket ned i 103 kasser for tolv år siden fordi utdanningen skulle flytte. Nå blir de igjen tilgjengelige for studenter og ansatte ved barnehagelærerutdanningen ved Oslo Met.

TOK MED LEKER I PRAKSIS

– Det er en vakker samling leker, og den stoppet opp for tolv år siden. Nå forsøker vi å redde den, slik at den ikke blir borte, sier universitetslektor Knut Olav Kristensen, som har pakket opp alle lekene igjen. Et arbeid som tok tre og en halv uke. Lekesamlingen ble bygd opp ved Norges første barnehagelærerutdanning ved Barnevernsakademiet i Oslo. Barnevernsakademiet er forløperen til barnehagelærerutdanningen ved Oslo Met. De første lekene ble samlet i 1975. I starten var

lekene en del av et lekotek for barn med ulike funksjonshemninger og behov for støtte. Etter hvert ble samlingen åpen for studentene, som fikk lov å ta med seg leker ut i praksis.

– Målet var at barnehagene skulle få tilgang til nytt pedagogisk materiell mens de hadde studenter i praksis. Studentene kunne også utforske barnas bruk av lekene, forteller Kristensen. I samlingen var det historiske materialet særlig verdifullt, som leker fra Montessori og Gröbel og fra den svenske barnepsykologen Carin Ulin, som var opptatt av at leketøyet skulle ha en læringseffekt. Gudrun Hiltz var en av dem som var med å bygge opp lekesamlingen. Lektor i barnehagepedagogikk og spesialpedagog, Nanna Due, fortsatte hennes arbeid.

LEKETØY UTEN ET BESTEMT MÅL

– Jeg kjøpte inn «moteleketøy» som ble brukt i vanlige hjem, som Barbie og plastleker, for å se hvordan barns læring ble stimulert av deres naturlige bruk. Jeg ville ikke ha leketøy med et mål om at barn skulle lære, forteller pensjonist Nanna Due, som jobbet i over 20 år ved barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

– Min tanke var at studentene gjennom et aktivt forhold til lekene ville se hvordan de bidro til barns samspill og lærelyst i tillegg til at de ga barna moro, sier Due.

Nå har en arbeidsgruppe ved barnehagelærerutdanningen ved Oslo Met fått samlingen fotografert og registrert i et digitalt arkiv. Knut Olav Kristensen, Christian Fjeldbu, Elisabeth Førde og Hege Løberg er med i gruppen. Deler av

1. Universitetslektor Knut Olav Kristensen ved Oslo Met ønsker å stille ut noen av de 2 500 lekene i lekesamlingen de har lagret på universitetet. 2. Denne trehjulssykkelen er trolig fra 50-tallet og en av de eldste lekene i samlingen. 3. En rekke spill fra 70-tallet og frem til 90-tallet er også en del av lekesamlingen. 4. Lektor i barnehagepedagogikk Nanna Due har vært med på å bygge opp lekesamlingen og kjøpte inn Barbie og plastleker, for å se hvordan barn fikk kunnskap ved å leke naturlig i stedet for å bruke leker med tydelige læringsmål.

1. Her er noen av trelekene som fylte flere hyller i kjelleren på Oslo Met før de ble pakket ned. 2. Det var ingen forbud mot krigsleker på 70-tallet. Disse er fra britiske Corgi Toys. 3. I lekesamlingen er det dukker med funksjonshemninger og Downs syndrom. Tanken var at alle barn skulle kjenne seg igjen når studentene tok med lekene ut i barnehagene på 70-80-tallet.

samlingen blir stilt ut i monterer, slik at faglærere kan ta dem med seg i undervisningen. Biblioteket har også fått låne noen av lekene i en temautstilling.

Pengene til montrene er gitt av den ideelle foreningen Norsk forening til fremme av forsorg for barn (NFFB), som har forvaltet pengene etter Barnevernsakademiet. Styret, som består av Anne Greve, Ellen Os, Knut Olav Kristensen, Unni Bleken, Ingrid Bølset Johannesen, Tone Riise og Signe Tørstad, tok initiativ til å få frem samlingen igjen.

KRIGSLEKER OG DUKKER MED DOWNS

I lekesamlingen er det dukker med funksjonshemninger og Downs syndrom. I samlingen finner du montessorileker, tog fra gamle DDR, trillebår fra 60-tallet og krigsleker med tanks, kanoner og jagerfly. Her er leker av den tyske pedagogen Friedrich W.A. Fröbel som ville utvikle barns egenaktivitet gjennom lek, sang og formingsaktiviteter. En sykkel, båt og et kjøkken fra 50-tallet, en IBM lekedatamaskin fra 90-tallet og en rekke puslespill, treleker og bøker er også en del av samlingen. Du finner også Polly Pocket fra 90-tallet, Pokémon og figurer fra Sesam Stasjon.

Foto: Barneombudet

TEKST: Inga Bejer Engh
Barneombudpost@barneombudet.no

FÅR DE SÅRBARE BARNA HJELPEN DE TRENGER?

Ansatte i barnehagene har et viktig ansvar for å fange opp og hjelpe barn som opplever mobbing, vold eller overgrep hjemme. Barnehagen har en skjerpet omsorgsplikt overfor barn som er særskilt sårbare.

oppleve mobbing, omsorgssvikt, vold i hjemmet, eller seksuelle overgrep i barnehagealder kan ha store konse-

kvenser for resten av livet. Barnehagene har et viktig ansvar for å fange det opp og å hjelpe disse barna. Det må barnehagene bli enda bedre til.

Barn har en rett til optimal utvikling ifølge artikkel 6 i barnekonvensjonen. Barnehagene må organisere arbeidet slik at det bidrar positivt til barnas utvikling. I vurderingene barnehagene gjør skal barnets beste være et grunnleggende hensyn, og barna skal ha mulighet til å medvirke. I den nye rammeplanen for barnehagen er forholdet til barnekonvensjonen en rød tråd.

OMSORGSPLIKT FOR BARNA

Det som skjer i barnehagealder kan – på godt og vondt – ha stor betydning for barnets videre liv. Retten til optimal utvikling gjelder for alle barn og bør ses i sammenheng med barnehagens omsorgsplikt for barna.

Omsorgsplikten gjelder i tiden barna er i barnehagen. Det følger av barnehageloven paragraf 1 og rammeplanen. Jeg mener at omsorgsplikten er enda strengere for særskilt sårbare barn.

For at barnehagene skal kunne oppfylle sin omsorgsplikt og gi barna den hjelpen de trenger, er det nødvendig at personalet har en felles forståelse av hva det vil si at barn kan være særskilt sårbare. Personalet må diskutere hva sårbarhet vil si, og drøfte hvilke barn som kan være særskilt sårbare. Uten et blikk for hvem som kan være særskilt sårbare og en kompetanse til å forebygge og håndtere dette, kan ikke barnehagen fange opp og få fulgt opp barna dette gjelder på den måten som er nødvendig.

KUNNSKAP OM VOLD OG OVERGREP

Det er enkelte former for negative hendelser barnehagen har et særskilt ansvar for å følge med på. Barnehagene skal avdekke og håndtere ulike former for vold, som for eksempel mobbing, omsorgssvikt, vold i hjemmet og seksuelle overgrep. Dette følger av omsorgsplikten og barnekonven-

sjonen artikkel 19. Dette er også fastsatt i rammeplanen. Det forplikter.

Barnehageeieren og ledelsen har et ansvar for at barnehagene har en felles forståelse av og kompetanse om ulike former for vold. For å oppfylle kravene til dette skjerpede ansvaret må personalet ha kunnskap om hva som kjennetegner fenomenene og vite hvordan de kan avdekke og håndtere dette. De må også kjenne til den individuelle meldeplikten til barnevernet.

En annen viktig faktor for å oppfylle kravene om det skjerpede ansvaret handler om å kunne forstå det barna forteller oss. Det gjelder både verbalt og nonverbalt, også atferd er et språk vi må kunne lese.

Det er vårt ansvar å forstå det barna forteller oss, også de minste. Vi må ta det barna forteller oss på alvor. Det er et voksenansvar å følge opp barna på en trygg måte i samsvar med regelverket.

I hvert nummer inviterer vi fagfolk som jobber opp mot barnehager til å skrive om et tema de brenner for.

– I USA ville barnehagen bli saksøkt om barna gjorde dette

Å la barna klatre i trær, sove eller koste ute er strengt forbudt i amerikanske barnehager.

– Vern om skattene dere har i norske barnehager, oppfordrer professor Judith Wagner.

TEKST OG FOTO:
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

Den amerikanske professoren deltok på konferansen *The Nordic way* i Oslo sammen med forskere, barnehagelærere, politikere, statsråder og beslutningstakere fra 47 land. Konferansen var i regi av Utdanningsforbundet og Kunnskapsdepartementet, med mål å vise frem den nordiske barnehagemodellen.

BARNEHAGER VILLE BLI STENGTE

– I USA snakker vi om at barna skal *forberede* seg til å delta i demokratiet. I Norge *gjør* dere demokrati i praksis ved å la barna være med å bestemme i barnehagen, sier professor Judith Wagner ved Whittier College i USA. Hun er ofte i Norden for å studere barnehager, og sier mye av det nordiske barnehager gjør ikke ville vært mulig i USA.

– Norske barn kan klatre i trær og dra på telttur med barnehagelærerne. I USA ville det ført til foreldreopprør og barnehager ville bli stengt, sier professoren. Mens norske barn får leke alene på puterommet, blir amerikanske barn fulgt tett, ifølge professoren. Hun viser til erfaringer fra barnehager

i California og Ohio. Å la barna sove ute i vogna er utenkelig i USA fordi de frykter kidnapping.

IKKE LOV Å KOSTE UTE

– I Norge får barna være med å koste ute i barnehagen. Gjør vi det i USA, ville foreldrene saksøkt oss for alle sykdommene barna kom til å få de neste årene, smiler professoren. Å la barna spikke med kniv eller klatre i høye klatrestativ gjør de heller ikke i USA. Brekker et norsk barn armen i barnehagen, tar foreldrene det med til legen, gipser og kommer tilbake dagen etter. I USA ville barnehagen blitt saksøkt, ifølge professoren. Å la barna bade nakne er utenkelig. Professoren ser opp til den nordiske barnehagemodellen.

– Dere bør sette pris på statsråder, forskere, barnehagelærere, fagorganisasjoner og foreldre som prioriterer barns rettigheter og høy kvalitet i barnehagene. Vern om skattene og det dere setter pris på i norske barnehager, oppfordrer professoren.

LOVER SOM BESKYTTER BARN

– Norge har en lang tradisjon i å beskytte barnet gjennom lover. Vi var det første landet i verden som fikk

eget barneombud, sier professor Tora Korsvold ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning på konferansen. Hun sier den nordiske velferdsstaten og synet på at barndommen har en egen verdi, har bidratt til å gjøre nordiske barnehager til det de er i dag. Kjennetegn på den nordiske barnehagemodellen er at barn har rett til medvirkning, lek, omsorg og gode relasjoner. Naturen og uteaktiviteter er viktig.

– Barnas rett til lek og rett til medvirkning i Norge har direkte innvirkning på hvordan vi tenker og hvordan barnehagelærerne forholder seg til barna, sa leder Steffen Handal i Utdanningsforbundet på konferansen.

⬆ Vern om det dere setter pris på i norske barnehager, oppfordrer professor Judith Wagner ved Whittier College i USA.

– I Norge får barna være med å koste ute i barnehagen. Gjør vi det i USA, ville foreldrene saksøkt oss for alle sykdommene barna kom til å få de neste årene, sier den amerikanske professoren Judith Wagner, som deltok på en barnehagekonferanse i Oslo. Illustrasjonsfoto: Fotolia.com

NYHET!

EN HELT NY MATOPPLEVELSE FOR DIN BARNEHAGE PÅ NETT

Matglede starter her!

Barebramat.no er en helt ny tjeneste som gjør det trygt og tidseffektivt å planlegge matserveringen i din barnehage. Vi gir deg oppskrifter og relevant informasjon fra våre ernæringsfysiologer og kokker – selvfølgelig basert på offentlige retningslinjer. Alt du trenger til oppskriftene og andre basisvarer kan bestilles og tilpasses etter barnehagens budsjett, allergener og rutiner – direkte levert!

Barebramat.no

BARNEHAGEN VAR ET EVENTYR

Artisten Hilde Louise Asbjørnsen likte å klatre til toppen av klatrestativet i barnehagen og møte nye barn. Det ga mestring.

TEKST OG FOTO:

Kjersti Salvesen
Frilansjournalist
godkommunikasjon@gmail.com

Da Hilde Louise var liten, jobbet mammaen hennes for å opprette en barnehagekomité, med mål å etablere en barnehage i Sykkylven. Mammaen var da saksbehandler i Sykkylven kommune. Barnehagekomiteen fikk bred støtte, og lokalavisen omtalte den på nyhetsplass. Da våknet soknepresten og skrev et rasende motinnlegg.

– Han hevdet at sånne som henne, mammaen min, ikke kom til himmelen. Ja, det var kraftige saker, sier Hilde Louise med glimt i øyet. Jazzsangeren og revyartisten er aktuell med nytt album og som «Anitra» i «Peer Gynt» på Akershus festning.

Jazzsanger og revy-artist Hilde Louise Asbjørnsen likte å sitte på toppen av klatrestativet i barnehagen og har ikke glemt klatrekunsten ennå.

GIKK I BYGDAS FØRSTE BARNEHAGE

Til tross for prestens dom ble bygdas første barnehage, Tryggheim, etablert. Hilde Louise begynte i Tryggheim barnehage som treåring. Hun hadde dagmamma den første tiden, fra moren var ferdig med fødselspermisjonen som den gangen varte i tre måneder, til hun var stor nok til å begynne i barnehagen. Den lå på en gård.

– Jeg husker barnehageårene som en fin tid. Det var spennende å skulle forholde seg til alle de nye barna, som jeg ikke kjente. Jeg var nok litt usikker, men gikk på med friskt mot. Vi hadde et digert uteområde med klatrestativ, husker og høye trær å klatre i, minnes Hilde Louise.

TOK DEL I ET EVENTYR

Hilde Louise har tydelige bilder av morens bil som kjørte av sted da hun var levert om morgenen – og at moren plutselig var der igjen for å hente henne.

– Jeg husker at jeg følte meg så stor som skulle klare meg «alene» med alle disse nye menneskene. Det var ikke trist. Mer som et eventyr jeg skulle være med på. Jeg husker følelsen av å kunne være en annen person her enn den jeg ellers var, for her var det ingen som kjente meg fra før.

Hilde Louise klatret ofte til toppen av klatrestativet og bare satt der og skuet ut over denne nye verdenen hun skulle finne ut av.

– Jeg likte å sitte der oppe, sier hun.

Hilde Louise minnes at de ofte lekte mor, far og barn, både gutter og jenter, og at de bygget «hus» med kjøkken og stue, laget mat og skiftet på dukkene. De kunne leke i timevis.

– Jeg husker jeg var litt overrasket over at guttene så gjerne ville være med på den leken. Det var positivt, altså! Jeg tror jeg møtte mine første «myke» menn i barnehagen, smiler jazzsangeren.

JEG HUSKER FØLELSEN AV Å KUNNE VÆRE EN ANNEN PERSON HER ENN DEN JEG ELLERS VAR, FOR HER VAR DET INGEN SOM KJENTE MEG FRA FØR.

PERSONLIG NEDERLAG

Hilde Louise minnes den første gangen hun ble irettesatt av barnehagelærerne.

– Jeg tror jeg hadde lekt veldig lenge med en dukke som noen andre ville ha og måtte gi den fra meg. Dette er jo elementær lærdom, men jeg ville helst være snill og flink, så jeg tok det som et personlig nederlag og fikk dårlig samvittighet for at jeg ikke hadde forstått det selv, forteller hun.

FORTSATT VENNINGER

Etter all spenningen knyttet til det å være «ny», var Hilde Louise lykkelig over å ha fått en veldig god venninne som hun lekte mye med i barnehagen.

– Det var veldig trist når Cecilie var syk eller ikke kom i barnehagen, minnes Hilde Louise.

De to venninnene gikk på ulike barneskoler, men fant hverandre igjen på ungdomsskolen.

– I dag er Cecilie og jeg en del av en venninnegjeng fra Sykkylven som fortsatt treffes jevnlig. Det er verdifullt å ha kontakt med mennesker som har kjent deg hele livet. Jeg setter stor pris på å ha Cecilie i livet mitt, forteller artisten.

MASSE KJÆRLIGHET I BARNEHAGEN

Hilde Louise skulle begynne med prøver på teateret da hennes egen sønn var 11 måneder gammel, og sønnen startet i barnehagen.

– Heldigvis var Asbjørn både sosial og eventyrlysten og ble veldig godt

mottatt på avdelingen. Jeg satte ekstra stor pris på at han hadde én voksen som hadde særlig ansvar for ham og to andre, siden han var så liten. Han knyttet seg raskt til den ansatte, sier hun.

– Sønnen min ble også en klatrer og satt alltid på toppen av stativet når vi kom og hentet ham.

Nå har familien flyttet til en ny bydel i Oslo, men når de kjører forbi den gamle barnehagen, snakker de alltid om minnene.

– Vi treffer av og til noen av barnehagevennene på gata, og da kaster Asbjørn seg om halsen på dem, helt spontant, og så blir de begge litt flau etterpå. Det er et herlig bevis på at det var masse kjærlighet i barnehagen, forteller Hilde Louise.

HILDE LOUISE ASBJØRNSEN (42)

- Jazzsanger, låtskriver og revyartist
- **Fra:** Sykkylven i Møre og Romsdal.
- **Bor i:** Oslo.
- **Familie:** Mann, sønn og bonusdatter.
- **Aktuell med:** Nytt album: «Red Lips, Knuckles and Bones». Slippkonsert på Nasjonal Jazzscene 3. mai og påfølgende turné. Albumet lanseres internasjonalt på det tyske selskapet Ozella Music. Spiller rollen som «Anitra» i «Peer Gynt» på Akershus festning i Oslo 12. til 16. juni.

Fabelsofa

I mange barnehagerom står det en sofa. Den kan du trylle om til en farkost med stø kurs mot fantasiens verden.

LEKEN OG FORTELLINGEN er nært beslektet. Når barn og voksne leser og samtaler om bøker, brukes fantasien og språket på en slik måte at den kan berike leken i neste omgang. Å bruke sofaen til hverdags som en trygg havn for gode bøker, fantasireiser og fortellinger er derfor en god idé. Presenter bøkene lett tilgjengelig i nærheten av sofaen. Du kan også sy store og små lommer rundt sofaen og presentere bøker, sangkort og bamser i dem.

TEKST OG FOTO:
TRUDE ANETTE BRENDLAND
 Barnehagelærer, forfatter og foredragsholder og står bak fantasifantasten.no. Jobber i «Eventyrhuset lekeverksted» i samarbeid med Fantoft gård studentbarnehage, Bergen.
trubrende@hotmail.com

BAKSIDEN AV SOFAEN kan by på nye muligheter så snart vi skyver den ut i rommet. På ryggen av den kan du for eksempel tilby de yngste barna noe å henge fingrene i. Lommer, glidelåser, knapper og ulike biter av varierte stoffer kan sys fast og gi muligheter for lek.

SYR DU FAST et stort, løst stoffstykke på sofaens rygg kan spennende ting skje når du flytter sofaen ut i rommet. Løft stoffet, fest i veggen og se; en tunnel eller en hytte åpenbarer seg. For å ha noe å henge stoffet i kan du skru fast håndklestenger, eller eventuelt et kosterkaft. Bakom sofaen kan det nå bli et krypinn for hemmelige møter, eller et sanse-rom i miniatyr. Rommet bakom sofaen kan også brukes som et sted for rollelek innenfor det temaet barna ønsker å leke – for eksempel «tidsmaskin», «sykehus», eller «hemmelig detektivkontor».

BARN BRUKER OFTE sofaer og senger og tryller dem om til farkoster ved hjelp av fantasien. Det kan inspirere ytterligere! Gi barna et ratt, et hjemmelaget operasjonspanel eller et seil og reis inn i eventyret sammen med dem. Hvor går ferden? Hvem møter dere på veien? Er det farer som truer, og kommer dere tidsnok hjem igjen til å rekke lunsjen? Dere improviserer frem en handling og ser hvor det fører.

← EKSTRATIPSET →

Lag et mysterieskrin

AV ØVREBØ BARNEHAGE har jeg lært å tilby et låsbart mysterieskrin på veggen. Det kan være godt å ha når fantasien går i stå og dere trenger litt magisk hjelp inn i en verden av «late-som». Her kan du sette krukker, flakonger og magiske små flasker med usynlige trylledraper og alvestøv. Et drypp på tungen, eller litt støv i håret så kan dere forflyttes til Afrika på et blunk, bli spretne som kaniner og fly som supermann på vei til viktige oppdrag.

MAGISKE DRÅPER
 - BRUKES I NØDSTILFELLER
 - VED AKUTT FANTASILØSHET,
 ELLER NÅR LEKEN
 KREVER ET MAGISK
 PUFF

Thea Krantz (6) får en
nattaklem av barnepleier
Sara Sandberg i Sjøelefanten
barnehage i Göteborg, som
har døgnåpent for foreldre
som jobber skiftarbeid.

TEKST:

Merete Sillesen
Frilansjournalist,
Göteborg
ramesil@hotmail.com

FOTO:

Marianne Otterdahl-Jensen
Fotojournalist, Göteborg
marianne.fotograf@gmail.com

Her overnatter barna i barnehagen

Amanda sover ofte i barnehagen fordi foreldrene jobber skift. Det samme gjør Thea. Den svenske barnehagen merker et økt behov for barnehageplass også om natten.

Thea Krantz og Amanda Lexert (4) har sovet en natt i barnehagen. Amanda hjelper mamma Emelie

Lexert med å ta av sengetøyet. Hun har sin egen skuff med navn på, der hennes ting skal ligge.

– Som hjelpeleier jobber jeg turnus sju dager i uken, sier Emelie.

– Mannen min jobber også skift. Det er derfor gull verdt for oss at Amanda kan sove i barnehagen når vi begge er på jobb. Det blir ofte et par netter i uken. Foreldrene må legge frem bevis fra sin arbeidsgiver om at de har arbeidstid utover mandag til fredag mellom 06 og 19.

Emelie forteller at de får mye tid sammen som familie på dagtid. De kan dra på ulike aktiviteter i ukedagene og slipper stresset og maset når «alle andre» for eksempel skal i badeland i helgene.

SITT ANDRE HJEM

– Vi arbeider for at barna skal oppleve Sjøelefanten som sitt andre hjem, forteller førskolesjef Ritta Kiiski-Drones. De har lang tilvenning, og de første ukene er barna bare i barnehagen på dagtid. Når de har kommet inn i gruppen og kjenner seg trygg på personalet, huset og de andre barna, starter de tilvenning til overnatting.

Ritta forteller at barna blir som en ekstrarfamilie for hverandre. Det er pedagogene som setter opp romfordelingen, alt etter hvilke og hvor mange barn som skal overnatte.

FASTE NATTEVAKTER

Sara Sandberg er barneleier og en av de tre faste nattevaktene.

– Når jeg kommer om ettermiddagen, springer ofte barna mot meg og forteller at de skal sove her. Dette er noe de gleder seg til, sier Sara.

Hun forteller at de spiser middag før det er kveldsstell og barna skifter

til pysj. På fredag og lørdag er det kveldskos med litt godt å spise i tv-stua.

– Det er kult å sove sammen med kompisene, sier Mohammed Fakhro (6) mens han følger med på barne-tv.

– Vi overnatter i helgene iblant, sier Thea Krantz (6) mens lillebror Jamie (4) nikker ivrig og gafler i seg potetgull.

– Vil du se på tigers min? spør han.

Før sengetid leser Sara for barna og hjelper til med tannpussen. Hun opplever sjelden at noen er lei seg. Dersom foreldrene vil ringe og si god natt, kan de gjøre det før åtte på kvelden. Når kveldsvakten går klokken ni, sover vanligvis barna.

– Vi sender ofte sms til foreldrene, slik at de vet at barna har hatt en fin kveld og sover godt, sier Sara.

– Barnehagen er så godt sikret med alarm, kamera og rutiner, så jeg føler meg alltid helt trygg her, selv om jeg kan være alene med opptil fem barn

1. Sjöelefanten barnehage har åpent hele døgnet, hele året. Barnehagen har tre fast ansatte nattevakter, og dagpersonalet stiller opp ved behov. 2. Barnepleierne Sara Sandberg (t.v.) og Nanna van Berlekom hjelper barna med middagen. Det er tre barn som skal sove i barnehagen denne natten. 3. Sjöelefanten er barnas «andre hjem», der de føler trygghet og tilhørighet, sier barnehages eier og leder Malin Morgontimma (t.h.) som selv er sjøkaptein. Førskolesjef Riitta Kiiski-Drones (t.v.) sier det er et bra tilbud til foreldre som jobber turnus.

DØGNÅPNE BARNEHAGER

- **Norge:** På starten av 2000- tallet prøvde enkelte norske barnehager ordningen, men gikk raskt over til mer normal åpningstid. Første Steg har ikke klart å finne noen døgnåpne barnehager i Norge i 2019.
- **Sverige:** Det er 7 døgnåpne barnehager i Göteborg. Det finnes ingen samlet oversikt over døgnåpne barnehager i Sverige.

om natten, forteller barnepleieren. På det meste er det 20 barn som overnatter i barnehagen. Det er aldri mer enn fem barn per ansatt.

SKEPTISK PROFESSOR

Forsker og professor i pedagogikk, May Britt Drugli ved NTNU er skeptisk til døgnåpne barnehager.

– Slitne og trøtte barn trenger å være i stabile og vante omgivelser sammen med omsorgspersoner de er trygge på, og som kan hjelpe dem med

å regulere følelser og falle til ro. Særlig små barn trenger forutsigbarhet, noe som brytes med fleksibel barnehagetid, sier Drugli. Hun sier barn reagerer ulikt, og for noen barn kan det bli svært krevende å overnatte. Professorener mener barnehagekvaliteten blir redusert hvis barna er mye i barnehagen på ettermiddagen og kvelden.

– Dette er et tilbud styrt av foreldrenes arbeidstid, og ikke av hensyn til barna, sier professoren.

“
SJÖELEFANTEN ER ABSOLUTT IKKE
EN OPPBEVARINGSPLASS, MEN
BARNAS «ANDRE HJEM», DER DE
FØLER TRYGGHET OG TILHØRIGHET.

4

5

6

7

SJÖELEFANTEN BARNEHAGE

- Privateid og startet i 1994
- Åpen hele døgnet hver dag året rundt
- 66 barn, 17 fast ansatte, mange tilkallingsvikarer, da antall barn varierer.
- 3 fast ansatte om natten og ekstravakter ved behov
- Fire avdelinger med barn fra 1–12 år.
- Barna deles inn og flyttes over i de ulike gruppene etter modenhet og alder.

4. På fredag og lørdag er det kveldskos med litt godt å spise i tv-stua for barna som overnatter i barnehagen i helgene. 5. Barnepleier Sara Sandberg hjelper søskenparet Thea og Jamie Krantz med tannpussen før sengetid. 6. Barnepleier Sara leser for Jamie, Thea og Mohammed Fakhro før de legger seg. 7. Amanda overnatter i barnehagen når begge foreldrene som jobber skift er på jobb. – Det er gull verdt for oss, sier mamma Emilie Lexert.

MANGE YRKESGRUPPER

Malin Morgontimma er leder for den private virksomheten som eier Sjøelefant.

- Både min mann og jeg er sjøkapteiner, forteller Malin.
- Som innflyttere til Göteborg har vi ingen nær familie her, så Sjøelefant har blitt vår familie.

Malin sier at uten et godt tilbud til barna er det vanskelig for småbarnsforeldre å ha yrker innen helsevesenet, som sjømenn, brannmenn, transport-

Jamie og Thea Krantz har klatret opp i sengen til Mohammed. Litt tull og tøys er lov før det er tid for å sove.

1. Thea gir barnepleier Sara en god nattaklem. 2. Jamie er klar for å legge seg til å sove i barnehagen. Dersom foreldrene vil ringe og si god natt, kan de gjøre det før klokken 19.30.

arbeidere og innen serviceyrket.

– Sjøelefanten er absolutt ikke en oppbevaringsplass, men barnas «andre hjem», der de føler trygghet og tilhørighet, sier Malin. Malins barn er sju og åtte år, og de stortrives i barnehagen, som også har et tilbud til skolebarn opptil 12 år.

– I Sjøelefanten merker vi et økende behov for barnehageplass, også om natten. Her ser pedagogene hvert enkelt barn, og sammen med foreldrene kommer de frem til den ordningen som fungerer best for akkurat dette barnet. Dette er en løsning som får samfunnet til å gå rundt, og som gir trygge barn og foreldre, mener Malin.

ANNONSE

**FØRSTE
STEG**

**LES FØRSTE STEG PÅ NETT
MENS DU VENTER PÅ
NESTE UTGAVE**

utdanningsnytt.no/forste-steg

Vi ønsker alle våre lesere og bidragsytere en god sommer!

Foto: Adobe Stock

Foto: Privat

TEKST:

Heidi Enoksen Kroknes
Pedagogisk leder ved
Elvebakken barnehage
og masterstudent ved
Universitetet i Sørøst-Norge

KRITISK PÅ BARNAS VEGNE

Når det blir presentert nye satsinger i barnehagen, bør vi barnehagelærere vurdere om det er til det beste for barna. Vi skal være kritiske på vegne av barna.

nytt barnehageår, nye satsinger, nye kurs, nye strategier, nye metoder, nye kartlegginger, nye føringer, nye midler

og nye programmer. Barnehagen har blitt et marked for kommersielle aktører som ikke har bakgrunn i pedagogikken. Det har også blitt et sted hvor de økonomiske målene kan gå på bekostning av de pedagogiske. Midt oppi alt dette står barna, og hvem skal forsvare dem? Jo, det skal vi. Vi skal være kritiske og profesjonelle.

HVA BETYR DET Å VÆRE KRITISK?

Med kritisk mener jeg ikke å si nei uansett, eller å være negativ. Med kritisk mener jeg det å kunne ta et steg tilbake, tenke og vurdere: Hva er dette godt for? Hvilket barnesyn representerer dette? Må vi tilpasse vår praksis etter dette, eller kan vi tilpasse dette til vår praksis? Er dette i tråd med formålet vårt og rammeplanen? Er dette noe barna trenger?

Det kan være vanskelig å være den som stiller spørsmål i en kultur hvor vi skal være *medarbeidere*, ikke *motarbeidere*. Hvor vi skal være løsningsorientert og ikke problemfokuserte. Det

er vanskelig å stille kritiske spørsmål når vi vil ha anerkjennelse fra ledere og eiere. Vi skal være lojale, men overfor hvem? Hender det at vi kommer i situasjoner hvor vår lojalitet må velge side? Er det barnas eller eierens side vi tar?

VÅRT ANSVAR

Vi vet at det er store forskjeller på barnehager og barnehageeiere i Norge, og at det ikke kreves noen pedagogisk kompetanse for å være en barnehageeier. Selv om det står i rammeplanen at det «forutsettes at barnehageeieren vektlegger de ansattes faglige og pedagogiske vurderinger i sin styring», vet vi at beslutninger kan bli tatt uten at vi som har faget og pedagogikken i oss, får være med å vurdere. Så hvem er du når det blir presentert nye satsinger? Hvilken strategi har din barnehage? Får pedagogteamet være med å vurdere og beslutte hva dere skal jobbe med? Jeg vet om mange barnehager som er gode på dette. Jeg vet også om barnehager som godtar satsinger uten spesielle vurderinger. Forskjellene er store. En ting som er likt for oss alle er at vi har et ansvar for at det pedagogiske arbeidet er i tråd med loven og rammeplanen og ut fra godt faglig skjønn.

EN GOD LEDER ET VIKTIG

Har vi pedagoger en leder som står sammen med oss, er det enklere å ta barnas og profesjonens side. Vi står i et spenningsfelt, men det er også en del av det å være en profesjon. Vi skal ikke være imot utvikling, men vi skal være våkne og bevisste på hvilken utvikling vi vil være en del av. Barnehagelærer er en profesjon, og med profesjon følger også ansvar. I vår profesjonsetiske plattform står det blant annet at vi skal «stå imot press fra aktører som vil gjøre barnehagebarn og elever til midler for sine mål». Det står også at vi skal «ta ansvar for å varsle når rammevilkår skaper faglig og etisk uforsvarlige tilstander». Vi skal ikke være kritisk på vegne av egeninteresser, men vi skal være kritisk på vegne av barna. Vi skal være faglig kritisk, for kun det beste er godt nok for barna våre.

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema studenten brenner for.

Studentlederen

– En god barnehage er et sted der barn og ansatte leker og ler. Der du kan være sinna og lei deg. Det skal være et sted som inkluderer alle, der ansatte *gjør* fellesskap og ingen står igjen, sier leder Frank Bræin for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet.

TEKST:
Line Fredheim Storvik
Redaktør
linsto@udf.no

FOTO:
Charlotte E. Wiig
Fotograf
mail@charlottewiig.com

Frank Bræin ble mobbet som barn. Nå jobber han for en barnehage og skole der ingen står utenfor, og er leder for 21 500 pedagogstudenter.

Han har sittet i studentrådsstyret ved Oslo Met og var med å starte opp foreningen for barnehagelærerstudentene. Han var med å etablere Barn oss i mellom – en tverrfaglig forening for studenter som skal jobbe med barn, og startet opp igjen lokallaget til Pedagogstudentene ved Oslo Met. Nå er Frank Bræin leder for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet. Veien dit har ikke vært en selvfølge. Frank tok tekst- og skribentfag på Westerdals og skulle bare ta pedagogikk for å bli medielærer. Så måtte han ta en pause, fikk vikariat som assistent i en barnehage, og alt ble forandret.

Å FINNE BARNAS STEMME

– Måten å jobbe med barn på i barnehagen appellerte til meg. Jeg hadde en dyktig styrer som var god til å veilede. Det var givende å jobbe med å finne barnas stemme både på det personlige plan og på et samfunnsnivå, forteller studentlederen. Etter et år i barnehagen flyttet han hjem til Gausdal, nord for Lillehammer.

– Jeg hadde behov for å finne meg selv. Jeg trengte en pause, forteller Frank. Begge søstrene hans hadde flyttet hjem og stiftet familie. Han fikk jobb i en klesbutikk, men etter

fem måneder oppdaget han at det var i Oslo han hørte til, der hadde han venner og nettverket sitt. Han flyttet tilbake, fikk fast jobb som assistent i Solbærtorvet barnehage i Oslo og tok barnehagelærerutdanning på deltid. Da bacheloren var unnagjort, startet han like godt på en masterutdanning i barnehagepedagogikk.

– Jeg følte meg ikke ferdig. En master ville gi meg noe annet, og det gjør den, sier Frank.

SER ANNERLEDES PÅ LEK

– Når det gjelder barn som faller utenom, ville jeg som assistent tenkt på hvilke mekanismer som gjør at barnet faller ut av lek. Med master vil jeg kunne se på det som skjedde før leken, eller utenom leken og ikke bare i leken. Og se politiske strukturer utenfor barnehagen som også kan påvirke. Jeg opplever at jeg nå kan se en del sammenhenger jeg ikke gjorde for et år siden fordi jeg har fått nye verktøy, forklarer en engasjert Frank. Han mener barnehagelærere med master må få oppgaver som handler om fag for at de ikke skal forsvinne. Og at det bør opprettes en stillingskategori som barnehagelektor. Selv har han lyst til å bruke mastergraden til å veilede ansatte, sette i gang faglige prosjekter og ikke minst leke med barna. Han er tydelig på hva en god barnehage skal være.

VONDT Å STÅ UTENFOR

– En god barnehage er et sted der barn og ansatte leker og ler. Der du kan være sinna og lei deg. Der det er plass til bare å være. Det skal være et sted som inkluderer alle, der ansatte gjør fellesskap og ingen står igjen, sier Frank, tar en pause og et blikk ut av kafévinduet før han fortsetter:

– Det gjør vondt å stå utenfor. Samfunnsmandatet gir oss en tydelig oppgave; vi skal få med oss alle barna. Stemmen er rolig og engasjert. Bak ligger egne opplevelser av å stå utenfor. Han ble adoptert fra Korea fire måneder gammel inn i en familie med to søstre, mamma og pappa. Han husker ikke så mye av barneskolen. Mobbingen startet i tredje klasse. Det handlet ikke om at han var adoptert. Han var bare ikke opptatt av fotball, som de andre guttene i klassen.

– Jeg kjente på annerledeshet. Jeg var litt mer forsiktig, opptatt av å leke. Jeg hadde venner, men ikke venner som ble. Selv om du blir mobbet av noen, kan du være venn med dem. Vi kunne være i god lek den ene dagen, mens jeg neste dag ble holdt utenfor. Jeg bærer ikke nag i dag, men de ansatte på skolen burde ha grepet inn og tatt ansvar, sier studentlederen. Han hadde en sterk og god familie rundt seg, og det var godt å komme hjem. Vendepunktet kom i sjunde klasse.

JEG VIL UT AV NOEN RAMMER, SNU
TING PÅ HODET, SOM Å SPISE LUNSJ
UNDER BORDET. VI SKAL IKKE GJØRE
DET HVER DAG, MEN DET HANDLER
OM Å FØLGE BARNES INITIATIV.

KAMPSPORT GA SELVTILLIT

Sjuendeklassingen Frank begynte på kampsporten taekwondo.

– Der klarte instruktørene å bygge selvtilliten min, og jeg fikk min første instruktørjobb, forteller Frank. Han brukte ungdomsskolen til å finne seg selv og lære å stole på andre. Både der og på videregående hadde han det bra.

– Jeg har kjent på mobbing, og det tar jeg med meg uten at det påvirker jobben jeg gjør. Men det har preget min oppvekst, det er med på å prege hvem jeg er og det jeg står for, sier studentlederen. Det har ført til at han lettere analyserer folk rundt seg. Han er opptatt av at folk skal være med.

– Barnehagen og skolen er med på å holde barn utenfor. Det er alltid vårt ansvar å gjøre noe med det, mener barnehagelæreren. Det var nettopp ansvarsfølelsen som gjorde at han tok på seg jobben som leder for Pedagogstudentene og tok permisjon fra masterstudiene.

VEILEDNING EN HJERTESAK

– Jeg følte jeg hadde noe å komme med, og det ga meg mulighet til å jobbe med spørsmål jeg er opptatt av, sier Frank. Hjertesakene er at lærere i barnehage og skole skal få veiledning

Leder Frank Bræin i Pedagogstudentene har det skikkelig bra når han er på stranda med sin beste venn, eller med sine venner i Pedagogstudentene. Bildene er tatt på The Brutalist Playground, Kunsthall Oslo.

når de begynner i jobb, og at barnehagelærerutdanningen skal få bedre finansiering.

Hva ville du gjøre hvis du fikk være statsråd for en dag?

– Da ville jeg løftet barnehagelærerutdanningen til en høyere kategori, gitt barnehagene ubegrenset med økonomiske og menneskelige ressurser og sørget for flere barnehagelærere. Jeg ville ha gjort noe med frafallet fra lærerutdanningen, sørget for nok veiledning, høyere lønn og lektorstilling i barnehagen, sier Frank. Han må tenke seg om når han får spørsmål om hvilken maktposisjon han kunne tenke seg. Han har lyst til å si barnehagelærer, tenker det er slitsomt å være statsminister.

– Jeg er ikke opptatt av makt. Jeg har innflytelse i rollen som leder for Pedagogstudentene, men opplever at

makten er hos medlemmene og i lokal-lagene. Jeg har nok mer innflytelse enn jeg tenker over. Studentlederen blir ettertenksom et øyeblikk. Han kan ikke tenke seg å bli politiker, men heller jobbe med politikk på andre områder.

– Jeg vil ut i barnehagen, det er der jeg har hjertet mitt, sier Frank, og påpeker at det ikke er sikkert han kommer til å være der for alltid.

SPISER LUNSJ UNDER BORDET

Frank blir beskrevet som en faglig dyktig barnehagelærer som bidrar til utvikling og er kreativ.

– Kunst og litteratur skaper et rom som blir spennende. Det kan være å legge en duk på gulvet og finne frem maling, eller å bruke materialer vi ikke er vant til, sier Frank, som har behov for å utfordre.

– Jeg vil ut av noen rammer, snu ting på hodet, som å spise lunsj under

bordet. Vi skal ikke gjøre det hver dag, men det handler om å følge barns initiativ, smiler barnehagelæreren.

Frank blir beskrevet som en som er god til å se enkeltbarnet.

– Jeg er opptatt av at barn skal oppleve at de blir tatt på alvor. Barn har like mye rett til det som voksne, forklarer Frank. Han er opptatt av at omsorg er et fag.

– Vi må ikke slippe omsorg og relasjoner som kjernen i vårt virke. Vi må ikke skille omsorg og fag, sier Frank, og øynene lyser engasjert. Han beskriver seg selv som glad, engasjert og leken. Frank er, ifølge de som kjenner ham, supersosial, en som alltid sier ja og som sjelden sitter i ro på fritiden.

SPILLER VOLLEYBALL OG LESER DIKT

– Jeg er glad i å ha noe å gjøre. Jeg går ofte på debatter og seminarer som jeg får brukt i jobben, svarer Frank. På fritiden spiller han volleyball, leser noveller, kortprosa og dikt.

– Jeg er glad i folk, og klarer ikke være for lenge alene. Men må ha beggdel. Jeg kan godt være alene på familiehytta på Skeikampen en uke. Frank liker å gå på kunstutstillinger. Der han kan flykte fra virkeligheten.

– Jeg har behov for å ha et sted å bare være meg. Er rom der jeg kan være i dialog med noe annet, sier Frank.

JEG ER OPPTATT AV AT
BARN SKAL OPPLEVE AT DE
BLIR TATT PÅ ALVOR. BARN
HAR LIKE MYE RETT TIL DET
SOM VOKSNE.

Lykke for Frank er å være sammen med folk han er glad i. Han har det skikkelig bra når han er på stranda med sin beste venn eller er med sine venner i Pedagogstudentene. Han har det bra når han er på konsert med Maria Mena eller er i lek med barn. Frank har det ikke bra når folk rundt ham ikke har det bra eller han opplever noe som er urettferdig.

MÅ ENDRE UTDANNINGEN

Studentledere er stolt over at Pedagogstudentene har fått gjennomslag i statsbudsjettet for at nyutdannede lærere skal få veiledning når de begynner i jobb. Han tror det er et tidsspørsmål når det gjelder barnehagelærere også. Barnehagelærerutdanningen er en annen kampsak for Pedagogstudentene, som har vedtatt å utrede en fem-årig utdanning.

– Barnehagelæreren som profesjon krever mer enn fellesforelesninger med 100 studenter. Skal vi tilegne oss kompetanse i kritisk refleksjon må vi gjøre det, ikke bare lese om det. Det krever mindre grupper, påpeker studentlederen. Han mener praksislærerne også må få mer kompetanse.

– I dag er det flaks eller uflaks om du får en god veileder når du er i praksis. Og praksisen kan være avgjørende for om lærerstudentene fortsetter, sier Frank.

VIL VÆRE DEN SOM STÅR IGJEN

Han mener det er viktig at barnehagelærerne organiserer seg og bruker demokratiet til å stå opp for seg selv og barna.

– Vi som barnehagelærere må bli flinkere til å snakke oss selv opp, sier Frank.

Om fem år tror og håper han barnehagelærerne er i flertall i barnehagen, og at flere har master.

– Hvis vi mener alvor av at barnehagen skal være et godt sted for barn å være, må vi få flere ansatte i barnehagen, sier studentlederen.

FRANK ALEKSANDER BRÆIN (29)

- **Vokst opp:** i Gausdal
- **Jobb:** Masterstudent ved Oslo Met og leder for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet.
- **Bakgrunn:** Tok tekst- og skribentfag på Westerdals Oslo School of Arts, Communication and Technology fra 2008 til 2011.
- Jobbet som assistent og barnehagelærer i Solbærtorget barnehage i Oslo 2011 til 2017.
- Tok bachelor som barnehagelærer 2013 til 2017.
- Leder for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet fra 2018.
- Tar også mastergrad i barnehagepedagogikk ved Oslo Met.
- **Bor:** i Oslo
- **Familie:** Singel og onkel til tre. Har to søstre, mamma og pappa.
- **Liker:** å spille volleyball, lese noveller, dikt og kortprosa, gå på museer og debatter med venner og dra på hytta med familien.
- **Aktuell:** Den første barnehagelæreren på 15 år som er leder for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet. Gjenvälgt for et nytt år.

Hva vil du bli husket for?

– Å utgjøre en forskjell i noens liv. Et barn som får følelsen av å bli sett, eller å stå i stormen sammen med venner. Jeg har lyst til å være den personen som står igjen, og ikke den som gikk.

Førskolebarna Matheus Lilleby Petersen (5) (t.h.) og Brage Bakken (5) fra Semsbyen barnehage er på tilvenning på SFO på Sem skole ved Tønsberg, og alle barna setter et merke der de bor på kartet.

Førskolebarna får tilvenning på SFO

TEKST:
Merete Sillesen
Frilansjournalist
ramesil@hotmail.com

FOTO:
Marianne Otterdahl-Jensen
Fotojournalist
marianne.fotograf@gmail.com

Femåringene Matheus og Brage er på tilvenning på SFO tre måneder før skolestart. Det gjør at barna blir kjent og er tryggere når de starter.

Ved Semsbyen barnehage i Tønsberg kommune ønsker SFO å gjøre en ekstra innsats for at nye

førsteklassinger skal få en god og smidig overgang fra barnehage til skole og SFO. Om våren kommer skolestarterne på besøk til SFO både med barnehagen og foreldre.

LEKEN ER VIKTIGST

– Det handler om å gi både barn og foreldre trygghet, sier SFO-leder Torill Hektoen ved Sem skole. Hun fikk ideen fra en SFO-konferanse i Oslo.

– Årets skolestartere er det tredje kullet som er med på ordningen, og vi

1. Iva Filippa og Amalie går i 1. klasse og er glad de fikk treffe ansatte på SFO og før de begynte på skolen. 2. Matheus Lilleby Petersen (f.v.), Bård Adrian Birkeland Endsjø, Alma Larsen, Brage Bakken, Oskar Amandus Theigler, Iva Filippa Ibishi Hammern og Amalie Lysebakk snakker om plakaten de har laget med temaet Bukkene Bruse. De synes det er fint med tilvenning på SFO før skolestart. 3. Bård Adrian (t.v.) og Alma øver på å knyte skolissene og får god hjelp av pedagogisk leder Monica Låhne i Semsbyen barnehage.

har bare fått gode tilbakemeldinger, sier Torill, som ikke kjenner til andre skoler med det samme tilbudet.

I tilvenningen på SFO øver førskolebarna på å vente på tur, ta imot enkle beskjeder og lytte til hverandre.

– Selv om mange av skolestarterne kjenner bokstavene og kan skrive sitt eget navn, er det ikke bokstaver vi trener på i barnehagen. Leken står i fokus, og lek er jo også læring. Sosiale ferdigheter læres lettest gjennom situasjoner i lek, sier pedagogisk leder Monica Låhne fra Semsbyen barnehage, som er med barna på SFO-tilvenning. Torill nikker og forteller at leken også er viktig på SFO. De er mye ute, og ballbingen er svært populær. Barna hopper paradiset slengtau. De husker

og bruker kroppen. De øver også på å vente på tur, ta imot enkle beskjeder og lytte til hverandre.

GLEDET SEG TIL SKOLESTART

Matheus Lilleby Petersen (5) og Brage Bakken (5) er to av ni skolestartere fra Semsbyen barnehage som er på tilvenning. Brage forteller at det er morsomt å leke ute i skolegården, og at barnehagen har hatt karneval i gymsalen på skolen. Monica forklarer at barnehagen bruker skolen på flere måter, så barna blir kjent

– Storesøsteren min Maja går på skolen, og jeg gleder meg til jeg også skal begynne, sier Matheus.

Førsteklassingene Alma Larsen (6), Amalie Lysebakk (6), Iva Filippa

SFO VED SEM SKOLE

- Åpningstid 07.00–16.30
- 67 barn
- 7 ansatte og en lærling

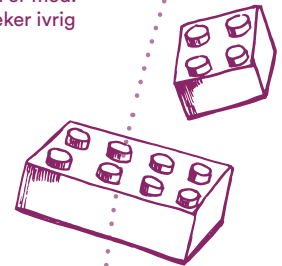

1. Amalie, Iva Filippa og Alma må lære seg å vente og stå i kø, når alle må på do samtidig, og SFO-leder Torill Hektoen er med. 2. Matheus og Brage får også tid til å leke på SFO. 3. Lek er viktig på SFO-tilvenningen. Iva Filippa, Alma og Amalie leker ivrig med dukkehuset.

“

JEG GLEDET MEG TIL Å BEGYNNE PÅ SKOLEN, OG DET VAR KJEMPEGØY Å KOMME HIT Å LEKE.

Ibishi Hammern (6) Bård Adrian Birkeland Endsjø (7) og Oskar Amandus Theigler (6) var med på SFO-tilbudet for et år siden.

– Jeg gledet meg til å begynne på skolen, og det var kjempegøy å komme hit og leke, sier Alma.

Monica forteller at skolestarterne i de fire barnehagene i distriktet, Rannveigs gårdsbarnehage, Semsløkka barnehage, Aulerød barnehage og Semsbyen barnehage treffer hverandre fire ganger i løpet av våren, én gang i hver barnehage. De har også et felles tema som de jobber med. I år er det Bukkene Bruse. Når barna begynner på skolen, fortsetter lærerne å jobbe med samme tema, slik at barna kan gå videre med noe de kjenner fra før.

TRYGGE FORELDRE

Skolestarterne er på besøk på SFO to ganger før påske og cirka én gang i uken etter påske og frem til sommerferien. På SFO trener barna på å knyte skolisser og ta på seg ytter-

klær. De trener på å klare seg alene på do, vente på tur og ikke avbryte når noen snakker.

– Min sønn har ingen tilknytning til skolen fra før, og han har ikke noe særlig forhold til skolestart. Besøkene på skolen, sammen med de voksne han kjenner godt i barnehagen, er derfor gull verdt, sier mamma Camilla Kløv Dahl.

– Når vi foreldre i tillegg får navn og ansikt å forholde oss til, slik at vi vet hvem som skal ta vare på barna våre, blir vi også trygge, sier hun.

BLI KJENT-KVELDER

Alle foreldre med barn som skal begynne i første klasse på Sem skole i august, får invitasjon til foreldremøte på SFO året før og «bli kjent-kvelder» i mai og juni. Målet med kveldene er at

både barn og foreldre blir bedre kjent med hverandre før skolestart, at det skal oppstå nye vennskap. Foreldrene får også en plan over SFOs aktiviteter før skolestart.

– Det er viktig at vi som voksne bidrar til at alle barna får venner, og at de som synes skolestart virker skummelt, blir trygge. Kanskje kan barna treffes i sommerferien, slik at de ser enda mer frem til å begynne på skolen med en ny venn. Barnehagene legger også til rette for dette, sier SFO-lederen.

– Bli kjent-kveldene gir også oss som jobber her et enda bedre grunnlag for å ta godt imot alle ved skolestart i august, påpeker SFO-lederen. Hun sier barnehagene og skolen samarbeider godt for å få til en trygg overgang fra barnehage til skole.

DETTE TRENER BARN PÅ

Barna øver på sosiale og praktiske ferdigheter både i barnehagen og på SFO før de begynner på skolen.

- Være en god venn
- Respekttere at alle er forskjellige
- Inkludere andre i lek
- Respekttere det når noen sier stopp
- Stoppe hvis noen sier de ikke liker det de gjør
- Klare toalettbesøk på egenhånd
- Mestres påkledning, inkludert glidelåser og skolisser
- Stå i kø og vente på tur
- Lytte til andre barn eller voksne uten å avbryte
- Sitte stille ved matbordet og smøre sin egen brødslike
- Ta imot enkle beskjeder

Kilde: Torill Hektoen

ANNONSE

Har du behov for nye medarbeidere?

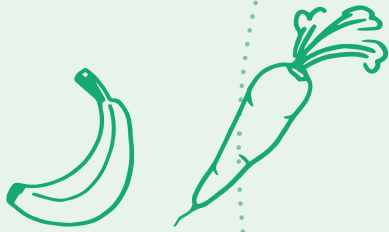
På Lærerjobb.no kan du utlyse ledige stillinger!

Ta kontakt med Mona Jørgensrud
mj@hsmedia.no / tlf. 911 73 473

Lærerjobb.no

Foto: pressmaster / Adobe Stock

Din stillingsannonse blir eksponert i følgende kanaler:
* Stillingsutlysning på Lærerjobb.no * Stillingskarusellen på utdanningsnytt.no * Facebook @laererjobb * Nyhetsbrevet fra utdanningsnytt.no

TEKST:

Ramona Hofsfø
Spesialpedagog Bakklandet
barnehage, Trondheim
ramonakristine@hotmail.com

TEKST:

Marianne Schjetne
Styrer Bakklandet
barnehage, Trondheim
ms@asylselskapet.no

Bruk måltidet til DEN GODE SAMTALEN

Bakklandet barnehage har jobbet for å få til gode samtaler med barna under måltidet. Det har ført til aktive og lyttende voksne og flere barn som deltar.

P

å Bakklandet har «mat og måltid» lenge vært et satsingsområde og er nå en naturlig del av det pedagogiske arbeidet. I den nyeste Rammeplanen for barnehagen (2017) har mat fått plass i fagområdet «Kropp, bevegelse, mat og helse» – der blant annet matglede og matkultur trekkes frem.

En studie av hverdagssamtalen i barnehagen viser at de voksne snakker mye og barna blir stilt mange lukka spørsmål (Gjems, 2011). Dette kjente vi oss igjen i – og ønsket å endre vår praksis ved å bli bedre på hverdagssamtalen. Hverdagssamtaler preges av at de er uformelle og spontane, og finner sted i alle typer aktiviteter i barnehagen (Gjems, 2011).

DETTE GJORDE VI

Bakklandet barnehage har tre avdelinger med barnegrupper fra 0–3 og 3–6 år. I vårt prosjektarbeid med måltidet og hverdagssamtalen har vi jobbet på tvers av avdelingene i tre refleksjonsgrupper med fast leder og referent. Vi har satt av tid på alle personalmøtene til arbeidet. Målet for prosjektet var å *øke den voksnes fokus, bevissthet og kompetanse på hverdagssamtalen*. Problemstillingen var: «Hvordan deltar de voksne i hverdagssamtalen med barna?»

I refleksjonsgruppene jobbet vi med hvordan vi kunne skape bedre samtaler rundt måltidet. Lederen på hver

gruppe gjennomførte «intervju» med deltagerne i gruppen ut fra SØT-modellen (Hartvigsen & Kversøy, 2009). Her skulle den enkelte beskrive hvordan han, eller hun opplevde seg selv i samtalen med barnet eller barna under måltidene (S). Neste spørsmål handlet om hvordan han eller hun ønsket å være (Ø). Deretter skulle den enkelte angi to konkrete tiltak som han eller hun kunne gjennomføre for å få dette til (T).

Disse tiltakene ble prøvd ut i praksis før neste møte i refleksjonsgruppen – og alle skulle ha med en praksisfortelling som beskrev hvordan tiltaket hadde fungert og hva som skjedde. Det viktige var å skape *refleksjon* over egen praksis, og bli bevisst på hva vi gjorde bra og hva som burde eller kunne endres. Praksisfortellinger er derfor en læringsstrategi som egner seg godt i et utviklingsarbeid (Fennefoss & Janssen, 2004).

BORT FRA SPØRRE-SVAR-SAMTALE

Vi oppdaget fort at vi måtte gjøre noe med innholdet i samtaler. Vi måtte bevege oss vekk fra den klassiske «spørre-svare-formen». Ved å bruke deg selv, som å fortelle hva du så på vei til jobben, eller noe som skjedde da du var liten, var det lettere å få i gang en samtale. Du får mye mer tilbake, enn om du spør hva barna gjorde i helga. Svært ofte fortsetter det med at barna får assosiasjoner og kommer med sine betraktninger rundt noe de har sett eller gjort,

Vi har erfart at det er viktig å stille spørsmål rundt noe barna er interessert i for å få en god samtale, sier artikkelforfatterne. Illustrasjonsfoto: Fotolia.com

eller kanskje blir det en fantasihistorie ut av det. Andre ganger kan det være det konkrete her og nå som er utgangspunktet for samtalen – slik som i denne praksisfortellingen der det hele startet med et utsagn om at maten smakte godt:

Vi snakker om den gode maten Mari har lagd. Hun er kokk i barnehagen og serverer nydelig mat hver dag, også denne dagen. «Æ ska bli kokk når æ blir stor», sier Anders (4). «Kanskje du kan begynne å jobbe her, du da?» sier jeg. «Ja!» sier han og stråler opp i et stort smil. «Æ skal bli politimann, æ – og passe på Erna Solberg», sier Geir (5). «Åh, skal du det», svarer jeg smilende. «Jeg lurer på om hun fortsatt er statsminister da, når du blir stor?» «Nei, kanskje ikke», ler han. «Æ skal jobbe på mamma sin restaurant», sier Maren (5). «Skal du bli kokk, du også, sånn som Anders?» spør jeg. «Nei – æ skal servere, for det e en veldig viktig jobb!» svarer hun. «Æ og skal bli politimann», sier Morten (5). «Tenk om dere blir å jobbe sammen da, du og Geir», sier jeg. Kanskje dere tar lunsjpausen på restauranten som Maren serverer på. Alle rundt bordet ler høyt. Samtalen fortsetter resten av måltidet med morsomme innspill, latter og med bidrag fra alle rundt bordet. Denne dagen var det ingen som trengte beskjed om å sitte rolig.

HAR JOBBET MED OSS SELV

Måltidene på rundt 45 minutter har alltid foregått på små bord med faste plasser. Vi ser at samtalen nå har et mye bredere og mer spennende innhold. Det er tydelig å se at de voksne er mer aktivt til stede og drar i gang gode samtaler.

Gjennom arbeidet med fagområdet kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen blant annet «invitere til ulike typer samtaler der barna får anledning til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål» og bidra til at barna «bruker sitt språk for å uttrykke følelser, tanker og erfaringer, til å løse konflikter og å skape positive relasjoner i lek og annet samvær» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 48). De voksne må være bevisste på sin funksjon som rollemodell, og det er nettopp «oss selv» vi har jobbet med i språkprosjektet vårt. «Et rikt språkmiljø forutsetter også kompetente voksne som kan bygge på barnets erfaringer, nysgjerrighet, initiativ og naturlige læringsformer», ifølge Stortingsmelding nr. 23.

I temaheftet om «språkmiljø og språkstimulering i barnehagen» dras hverdagssamtalen frem som den viktigste og vanligste samtaleformen i barnehagen (Høigård, Mjør & Hoel, 2009). Forfatterne påpeker at det er viktig at personalet i barnehagen prioriterer samtaler med barna og ikke med hverandre. Den voksne må sørge for at alle barna får være aktive når den voksne samtaler med flere barn.

VIS INTERESSE

En god samtale preges av at den voksne viser interesse for barnets intensjon og forsøker å få tak i hva barnet egentlig vil fortelle (Høigård, Mjør & Hoel, 2009). De yngste barna vil vanligvis fortelle om det de ser rundt seg, og er avhengig av den konkrete her-og-nå-situasjonen som støtte. Den voksne kan gi barnet en mengde språk- og samtaleerfaring ved å sette ord på det som foregår, og benevne det de ser rundt seg. Etter hvert vil barnet komme med egne ytringer, og den lydhøre voksne vil da bekrefte utsagnet og føre samtalen videre. Når barnet blir eldre, mestrer det å løsrive seg fra den konkrete situasjonen, til å kunne fortelle om noe som har skjedd, eller skal skje.

ÅPNE OG LUKKEDE SPØRSMÅL

Våre erfaringer med å utvikle oss vekk fra «spørre-svare-formen» i samtaler førte til refleksjoner om hva som er gode spørsmål. Et lukket spørsmål kan fort fortone seg som «utspørring» og krever bare et kort svar som ja, nei eller vet

DET VIKTIGE ER ALTSÅ Å STILLE
SPØRSMÅL RUNDT NOE BARNA
ER INTERESSERT I, OG SOM DE
VIL SAMTALE OM.

ikke. Et åpent spørsmål danner ofte et godt utgangspunkt for å bringe en samtale videre.

Et lukket spørsmål kan likevel være åpningen på en samtale, hvis det skaper et bånd mellom barna og samtaleemnet. Det viktige er altså å stille spørsmål rundt noe barna er interessert i, og som de vil samtale om (Høigård et al., 2009). Ifølge Gjems (Gjems, 2011) gir åpne spørsmål som starter med *hva*, *hvordan* eller *hvorfor* lengre og mer utfyllende svar.

ENDRINGER HOS OSS VOKSNE

Et resultat av utviklingsarbeidet vårt er at barnas samtalekompetanse har økt. For eksempel deltar barn som før var stille under måltidet nå i mye større grad i samtaler. Andre er blitt bedre på å lytte og ikke avbryte. Mange kommer med innspill som drar samtalen videre. Dette fører ikke bare til et godt språkmiljø, men er også med på å skape et godt og inkluderende sosialt miljø i barnegruppen, der alle blir sett.

Et eksempel på hvordan barna selv bidrar til å holde samtalen i gang ser vi i denne samtalen mellom tre gutter under et måltid:

Fredrik (2) sier: «Påskeharen legg egg.» Teodor (3) svarer: «Ja, det var godteri.» Fredrik fortsetter: «Påskeharen la egg under puta, kjeks og godteri.» Teodor svarer: «Kjeks og godteri, Fredrik.» Og Jens (2) tilføyer: «Godteri, nuss, nuss.»

SUKSESSFAKTORER

For å få til den gode samtalen ved måltidet har det vært viktig å sette av tid til møter og refleksjon. Bruken av SØT-modellen har også vært en suksessfaktor. Dette ga oss

“

**BARN SOM FØR VAR STILLE
UNDER MÅLTIDET DELTAR NÅ I
MYE STØRRE GRAD I SAMTALER.
ANDRE ER BLITT BEDRE PÅ Å
LYTTE OG IKKE AVBRYTE.**

et personlig ansvar, der vi måtte «forplikte» oss til et par konkrete tiltak som skulle prøves ut og justeres.

Mange av oss erfarte at bruk av bilder er et svært godt redskap for små og store barn. Bilder engasjerer og får barna lett i gang med å fortelle hva de har gjort, og hva som skjedde. De faste refleksjonsgruppene har også vært viktige. Vi har diskutert tiltak, erfaringer, praksisfortellinger og litteratur. Summen av alt dette har vært med på å «øke de voksnes fokus og bevissthet og kompetanse på hverdagssamtalen». Prosjektet har gjort noe med de voksnes måte å delta i hverdagssamtalen på.

En annen viktig faktor i utviklingsarbeidet vårt er å ha stø kurs: Å vite hva vi vil med arbeidet og ha en klar tanke om hva vi vil oppnå. Vi har også hatt en stødig og god pros-

jektgruppe som har ledet arbeidet. Arbeidet må implementeres i alle ledd, og den enkelte må ta personlig ansvar for å delta aktivt. Sammensetningen av refleksjonsgruppene er også viktig. Erfaringen vår er at å arbeide på tvers av avdelingene, med en jevn fordeling av assistenter og pedagoger, ofte gir et godt resultat.

VEIEN VIDERE

Den gode hverdagssamtalen har kommet for å bli i barnehagen vår. Vi kan daglig glede oss over å delta i gode samtaler med barna og være vitne til at flere og flere av barna blir mer aktive i samtalene. Selv om det krever mye av oss å være så aktivt til stede, lyttende og nærværende, er det svært motiverende å se hvor lite som egentlig skal til for å gi en utvikling som gir varig endring.

LITTERATUR

FENNEFOSS, A. T. & JANSEN, K. E. (2004). *Praksisfortellinger – på vei til innsikt og forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget.

GJEMS, L. (2011). «Hverdagssamtaler – en arena for språklæring», Første steg nr.3. Oslo: Utdanningsforbundet.

HARTVIKSEN, M. & KVERSØ, K. S. (2009). *Samarbeid og konflikt – to sider av samme sak*. Bergen: Fagbokforlaget.

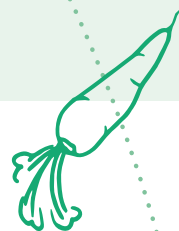
HOEL, T., HØIGÅRD, A. & MJØR, I. (2009). *Språkmiljø og språkstimulering i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

NISSSEN, K. Videreføring av utviklingsarbeid. Hentet 13.04 fra <https://www.fylkesmannen.no/Documents/Dokument%20FMST/Konferanser%202015/OUA/Erfarings-%20og%20regelverkssseminar%2014.%20okt/kompetanse%20for%20mangfold%20fylkesmannen%20okt%202015%20-%20DMMH.pdf>

RAMMEPLAN FOR BARNEHAGER (2006). Oslo: Kunnskapsdepartementet.

ST.MELD.NR. 19 (2015–2016). *Tid til lek og læring*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

ST.MELD.NR. 23 (2007–2008). *Språk bygger broer*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

1. Fagarbeider Maria Olsen og de ansatte i Bakklandet barnehage i Trondheim har brukt måltidet for å få gode hverdagssamtaler. Det har ført til at flere barn deltar i samtalen. **2.** Fagarbeider Elise Lund og de andre ansatte i barnehagen har fått til gode samtaler under måltidene ved å bruke mer åpne spørsmål i stedet for lukkede spørsmål. **3.** Ved å bruke deg selv, som å fortelle hva de så på vei til jobben, har det vært lettere for spesialpedagog Ramona Hofsøy og de ansatte å få i gang en samtale med barna rundt matbordet. Alle foto: Bakklandet barnehage

TEKST:
Hilde Hofslundsengen
Førsteamanuensis Høgskulen
på Vestlandet Campus
Sogndal
hilde.hofslundsengen@hvl.no

TEKST:
Idun A. Husabø
Forskningsformidlar Høgskulen
på Vestlandet Campus Sogndal
iah@vestforsk.no

OPPDAGANDE SKRIVING I BARNEHAGEN

Femåringar som har fått leike med skiving i barnehagen lærer lettare å lese på skulen. Men kva er forklaringa på at enkelte barn begynner å skrive før andre?

Imange år har høgtlesing vore barnehagen sin viktigaste inngang til språket. Færre har lagt opp til utforsking av skriftspråket gjennom skriveaktivitetar for dei eldste ungane. Men i rammeplanen frå 2017 er Utdanningsdirektoratet tydelegare enn før. Barnehagen skal no bidra til at barn «utforskar og gjer seg erfaringar med ulike skriftspråklege uttrykk, til dømes leikeskrift, teikning og bokstavar, gjennom lese- og skriveaktivitetar» (KD, 2017, s. 48).

ET PEDAGOGISK VERKTØY

Så langt har berre ein norsk barnehagestudie undersøkt effekten av oppdagande skiving (Hofslundsengen, Hagtvet & Gustafsson, 2016). Oppdagande skiving er den første spontane og utforskande skrivinga før formell skrive- og leseopplæring (Read, 1971). I studien deltok 105 femåringar frå tolv ulike barnehagar i eit ti vekers opplegg med oppdagande skiving. Resultata frå barnehage og skule viste at dei barna som hadde delteke i aktivitetane med oppdagande skiving hadde betre fonem medvit (å kunne identifisere og manipulere lydar i ord), dei var godt i gang med skriveutvikling og enkelte hadde begynt å lese. Til jul i fyrsteklasse

hadde dei framleis betre resultat på lesing og skiving enn kontrollgruppa. Oppdagande skiving ser med andre ord ut til å vere eit nyttig pedagogisk verktøy i barnehagen.

KVA ER OPPDAGANDE SKRIVING?

Medan dei deltok i studien samla barnehagane femåringane til fire økter i veka. Kvar økt var på 20 minutt. Loggane personalet førte frå skriveøktene gir eit innblikk i ungane sine fyrste forsøk på å skrive. Ei typisk økt handla om at ungane skulle teikne noko dei var glad i, som livretten sin eller ei yndlingsleike. Etterpå kunne dei prøve å skrive ved sidan av kva teikninga viste. Ein annan variant var å skrive ei lita handleliste, ein hugselapp eller eit kort til mamma eller pappa. På den måten vart skriveaktivitetane meningsfulle, kommunikative hendingar med mykje medverknad.

I loggane dei vaksne førte undervegs, lyser det meisetringsglede og samspel lang veg, som når «Lise» hjelper «Karsten» med å finne Len, og er stolt over å bli spurt (Hofslundsengen, 2017). Eit sentralt prinsipp i metoden var at ungane skulle utforske skiving sjølve, og at det ikkje var noko rett eller gale. Femåringar skriv både baklengs og spegelvendt. Dei hoppar over bokstavar og stavar orda feil. Men skilnaden mellom barnehage og skule ligg i at

ingen tok fram raudpennen for å korrigere. Dei vaksne si rolle var heller å vise interesse for det barnet ville formidle. Den korrekte stavinga kunne gjerne føyast til, men helst utan kommentarar om barnet sin versjon. På denne måten anerkjende dei vaksne barna som skrivarar:

Nils sa at han ikkje kunne skrive, han kunne berre skrive namnet sitt. Eg oppmuntra han til å leikeskrive. Då smilte han og sette i gang, og han las etterpå det han hadde skrive.

Når nokon var usikre, viste barnehagelæraren korleis dei kunne gå fram:

Elsa starta i dag med skribling, men ville at eg skulle skrive under. Eg modellerte og beskreiv kva eg gjorde: «Då seier eg ordet godteri og lagar lang fyrste lyd. Ggg-godteri. Så lyttar eg til kva lyd som er fyrst. Kva bokstav har den lyden?» Etter nokre bokstavar ville Elsa gjere det sjølv.

VEGER OPP FOR HEIMEMILJØ

Heime kan det vere stor skilnad på kor mykje dei vaksne les høgt for ungane og støttar dei i språkutviklinga før dei byrjar på skulen. I ei ny studie (Hofslundsengen,

“

**FEMÅRINGAR SKRIV BÅDE
BAKLENGS OG SPEGELVENDT.
MEN SKILNADEN MELLOM
BARNEHAGE OG SKULE LIGG I AT
INGEN TOK FRAM RAUDPENNEN
FOR Å KORRIGERE.**

Gustafsson & Hagtvvet, 2018) har vi sett nærare på korleis nettopp dette språklege heimemiljøet påverkar barnehagebarns tidlege skrivning. Studien viste, kanskje ikkje overraskande, at barn med ressurssterke foreldre blir lest meir for. Dette har mykje å seie for språkutviklinga og kor klare ungane er for å lære å skrive og lese. Dermed får enkelte barn eit forsprang, medan andre heng etter alt frå starten.

Eit anna interessant funn frå studien var at skrivning heng så tett saman med barnet sitt medvit om fonema, altså lydane i språket. Nokre av femåringane som deltok i studien kunne mange bokstavar, men dei var lite medvitne om fonem, og difor ikkje kunne skrive eller lese. Til dømes skreiv Elias namnet sitt heilt korrekt, men han kunne ikkje skrive IS. Han kunne ikkje bruke bokstavane funksjonelt til å skrive med.

TA MED ALLE UNGANE

Samla viser funna at både heimemiljø og språklege ferdigheiter påverkar kven som begynner å skrive tidleg. I Norge går meir enn ni av ti barn i barnehagen (SSB, 2018). Det gir eit glitrande utgangspunkt for å stimulere interessa for språk før skulestart, både gjennom lesestunder og oppdagande skrivning. Som barnehagelærer kan ein altså gjere ein forskjell gjennom å ta med *alle* ungane i gruppa på språkfremjande aktivitetar – også dei som ser ut til å ville noko anna. Vi veit nemleg at dei som får minst språkleg stimulering heime ofte viser minst interesse for bøker og skrift (Burgess, Hecht & Lonigan, 2002). Difor må barnehagen ta ansvar for å gje barna dei språkerfaringane dei treng i ei barnehagepedagogisk form.

LITTERATUR

- BURGESS, S. R., HECHT, S. A., & LONIGAN, C. J.** (2002). Relations of the home literacy environment (HLE) to the development of reading-related abilities: A one-year longitudinal study. *Reading Research Quarterly*, 37(4), 408-426. doi: 10.1598/RRQ.37.4.4.
- HOFSLUNDSGEN, H.** (2017). «Mediering av oppdagande skrivning i barnehagen» i Bjørhusdal, Eli og Budal, Ingvil Brügger (red.). *Nynorsk med dei minste*, s. 151-167. Oslo: Det Norske Samlaget.
- HOFSLUNDSGEN, H., GUSTAFSSON, J. E., & HAGTVET, B. E.** (2018). Contributions of the home literacy environment and the underlying language skills to preschool invented writing. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1-17. DOI: 10.1080/00313831.2017.1420686
- HOFSLUNDSGEN, H., HAGTVET, B. E., & GUSTAFSSON, J. E.** (2016). Immediate and delayed effects of invented writing intervention in preschool. *Reading and Writing*, 29(7), 1473-1495. DOI: 10.1007/s11145-016-9646-8.
- KD.** (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Henta frå <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- READ, C.** (1971). Pre-school children's knowledge of English phonology. *Harvard Educational Review*, 41(1), 1-34.
- SSB.** (2018). *Barnehager*. Henta frå <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager>

⊕ Barna som hadde delteke i aktivitetane med oppdagande skrivning kunne identifisere og manipulere lydar i ord, dei var godt i gang med skriveutvikling og enkelte hadde begynt å lese, viser forskning. Foto: Hilde Hofslundsengen

SKRIVELEIK I BARNEHAGEN

- Ta utgangspunkt i naturlege situasjonar med skrivning som alt er der
- Viss nokon vil ha hjelp, kan du til dømes seie lydane (lydere) saman med dei, framheve lydar i eigen tale, eller be barnet seie ordet sakte og lytte etter lydane. Då gjer du barnet medviten om at språket ikkje berre er innhald, men det er også eit system
- Leik med ord og lydar slik som «Mitt skip er lasta med». Det er med på å øve fonologisk medvit som barnet treng for å skrive og lese. Eit anna tips er å spørje barnet om kva som er første lyd og kva som er siste lyd i ordet, eller å lage tøyseord
- Lat ungane skrive akkurat som dei gjer – baklengs, spegelvendt eller med feil staving
- Unngå å rette på barnet. Spør heller kva barnet har skrive, og skriv under
- Heng gjerne opp alfabetet i nærleiken av bordet ungane sit ved, gjerne i barnehøg og med lause bokstavar som kan takast med til bordet
- Når du les høgt, gje skrifta og bokstavane litt ekstra merksemd, til dømes: «Sjå, der er Lisa sin bokstav!» eller: «For eit langt ord, er det nokon som kan gjette kva det står her?»

Foto: Adobe Stock

Nå ut til 67.000 lesere

Første steg er et tidsskrift med reportasjer, fagartikler og debatter om barnehage og oppvekst. Du når ut til våre lesere som er barnehagelærere, styrere, studenter, universitets- og høyskoleansatte og andre barnehagefolk i Norge.

**NESTE UTGAVE KOMMER 9. OKTOBER.
ANNONSEFRIST ER 11. SEPTEMBER.**

Ta kontakt med
Mona Jørgensrud
mj@hsmedia.no
Telefon 62941032 / 91173473

FØRSTE STEG

Les mer: Utdanningsnytt.no/diverse/annonseinformasjon

TEKST:

Linn Therese Røysland-Egebo
Enhetsleder Vigmostad barnehage og SFO,
Lindesnes kommune
linn.therese.r.egebo@lindesnes.kommune.no

Foreldremøter på låven ble en suksess

Barnehagen lot foreldrene komme med innspill til tema på foreldremøte og holdt det på en låve. Det har ført til tryggere foreldre, et felles språk og bedre samarbeid.

Vigmostad barnehage er en en-avdelings kommunal barnehage med 26 barn og 7 ansatte i bygda Vigmostad i Lindesnes kommune. Det er en barnehage som foreldre og lokalsamfunnet har sterk tilknytning til, fordi de aller fleste barna i bygda har plass her. Barnehagen har nå samarbeidet med foreldregruppen for å skape et godt foreldremøte, som er nyttig for alle. Det har gitt mange positive resultater.

LEVEKÅRSUTFORDRINGER

Lindesnes har over lengre tid vært preget av levekårsutfordringer. Utdanningsnivå henger også sammen med kunnskapen foreldre har. Vi opplevde innimellom at foreldre syntes det var vanskelig å være åpne om at de strever, og vi ønsket å gjøre noe med dem. En ny form for foreldremøter ble et tiltak.

Hovedårsaken til at et implementeringsarbeid er vellykket er at alle parter som skal sikre fremdrift, blir med i prosessen fra starten, ifølge dosent Pål Roland ved Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning ved Universitetet i Stavanger. Han har en doktorgrad i utdanningsvitenskap på temaet innovasjon og implementering. I Vigmostad barnehage er det ikke nok med at det er barnehagen som skal sikre fremdrift. Alle må med. Derfor tok vi opp resultatene fra barnehagens ståstedsanalyse i Samarbeidsutvalget med foreldrene, der alle ga tilbakemelding på hva som skulle være barnehagens fokus fremover. Selv om barnehagen scoret høyt på trivsel og fornøyde foreldre i foreldreundersøkelsen, så var alle parter enige om at vi var nødt til å ha fokus på foreldresamarbeid. Resultatet ble et foreldredrevet foreldremøte, hvor tema og innhold ble bestemt først og fremst av foreldres behov.

EN GLØDDE GJENG

Hvordan kan foreldresamarbeid motvirke levekårsutfordringer? Både økt kunnskap og veiledning vil være viktig.

I foreldregruppen og i personalet i Vigmostad er det en glødende gjeng. Foreldre har til og med egne leseringer. Foreldre møtes på fritiden og deler sine problemstillinger med hverandre eller snakker om ulike fagbøker. De vil gjerne lære. Dette ble utgangspunktet for tettere samarbeid også om foreldremøtene. «Foreldre ønsker å få vite om ulike måter å møte barna på», ifølge foreldrerepresentant Lene Løvslund, som jobber i det private barnevernet og selv er veldig engasjert i barn og relasjoner. Ansatte fanget opp at sommerferien kan være utfordrende for barnefamilier. Derfor ble tema på vårens foreldremøte hvordan skape den gode relasjonen mellom barn og foreldre.

ET VENDEPUNKT

Målet med å ha foreldremøtet på låven var å skape en sosial arena som var mindre formell, og dermed gjøre det lettere for foreldrene å åpne seg. Ønsket var at selve stedet møtet ble holdt skulle gi en roligere og inkluderende atmosfære.

Ved å la foresatte komme med innspill til innhold håpet vi at de lettere ville få et eierforhold til møtet. Pedagogisk leder for barnehagen, Camilla F. Dahl, erfarte at fag- og refleksjonsbaserte foreldremøter gjorde en forskjell: «Foresatte opplevde lav terskel for å stille spørsmål, og det ble en mer tydelig toveiskommunikasjon. Foreldrene fikk kunnskap om hvordan barnehagen arbeider og møter barna, og hvorfor de møter barna slik.» Foreldrene ga oss tilbakemelding om at de opplevde seg inkludert og som viktige parter i samarbeidet. Foreldrene fikk et felles språk, både med personalet og seg imellom. Alle ansatte i barnehagen var med på foreldremøtet. Vi brukte PowerPoint-presentasjoner med teori og hadde oppgaver til foreldre. Vi satte av tid til refleksjon og diskusjon. Foreldrene var kjempeengasjerte og ga hverandre tips og råd.

BARNES PSYKISKE HELSE

På foreldremøtet fikk foreldrene kunnskap om barns utvikling, ikke bare fysisk, men også psykisk. Hjernen er

Målet med å ha foreldremøtet i Vigmostad barnehage på låven var å skape en sosial arena som var mindre formell, forteller foreldrerepresentant May-Linn Meijer og enhetsleder Linn Therese Røysland.
Foto: Vigmostad barnehage

under stor utvikling frem til skolealder og lager sine reaksjonsmønstre. Når vi vet at mellom 15–20 prosent av alle barn og unge har psykiske vansker (Sosial og helsedirektoratet, 2017), må vi øke bevisstheten rundt dette.

På foreldremøtet drøftet vi utfordringer som foreldre ofte møter og fant frem til måter å løse dem på. Foreldrene fortalte oss i ettertid at de opplevde at de var mye tryggere som foreldre og handler mer riktig i møte med barnet sitt. Barnet som vokser opp med god støtte på hva det trenger, vil være en viktig kilde i arbeidet med å forebygge levekårsutfordringer videre. Vi ønsket å skape åpenhet om at det å være forelder kan være vanskelig. På den måte kan det være lettere å søke hjelp eller å ta imot hjelp.

Å SE MED HJERTET

«En kan bare se riktig med hjertet», sier foreldrerepresentant May-Linn Meijer. Hun har lest flere bøker om viktigheten av å møte barn med kjærlighet, og tok med seg boka *Loving your child on Purpose* av Danny Silk, som sier mye om viktigheten av å elske barnet uansett hvordan det oppfører seg. Temaet skapte stor diskusjon blant foreldre og ansatte på foreldremøtet. Sammen ble vi enige om at dette skulle vi jobbe mye mer sammen om fremover.

TEMA PÅ FORELDREMØTET

Her er temaene vi snakket om på foreldremøtet:

- Relasjonsbygging – teori fra *Være Sammen*-program
- Viktigheten av en god tilknytning (*Circle of security*)
- Time-in – i stedet for time-out

- Barns utvikling og psykiske helse
- Hva uttrykker egentlig barnet? Emosjonsveiledning og smerteuttrykk

RESULTATER

Vi opplevde at det dessverre var mange som ikke kunne komme på foreldremøtet til tross for inkludering i forkant. Likevel ble det en helt unik stemning for dem som møtte opp. De var svært aktive, og alle hadde noe på hjertet. Foreldre ga tilbakemelding på at det var så mye lettere å være åpne, og de opplevde at deres innspill var viktig i fellesskapet. Flere foreldre snakket åpent om sine utfordringer i samhandling med barnet i ulike situasjoner, som gjorde at andre foreldre også åpnet seg.

Et foreldremøte som skulle vare en time ble til tre timer. Foreldrene reflekterte sammen og diskuterte ulike måter å se barna på. Foresatte ga tilbakemelding om at de følte seg tryggere i forelderrollen etterpå. Personalgruppen opplever det som positivt å få et felles språk med foreldrene i samarbeidet om barna. Vi opplever at foreldrene er mer åpne og ærlige og søker vår veiledning mer enn før.

LITTERATUR

- MELVOLD, L. (2018). *Livsmestring i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget
- ERTESVÅG, S. K. (2017). *Ledelse av endringsarbeid i barnehagen*. Oslo: Gyldendal akademiske forlag
- ABRAHAMSEN, G (2015). *Tilknytningsbaserte barnehager*. Oslo: Universitetsforlaget
- GLASER, V. (2014). I. Størksen & M. B. Drugli (2014). *Utvikling, lek og læring i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget
- KVELLO, Ø. (2010). *Barn i risiko*. Oslo: Gyldendal akademiske forlag

TEKST:

Natallia B. Hanssen
Førsteamanuensis i
spesialpedagogikk ved Fakultet
for lærerutdanning kunst og
kultur, Nord universitet
natallia.b.hanssen@nord.no

ILLUSTRASJON:

Lene Bakke Jacobsen
lene.jacobsen@krolliill.no

Ulike spesialpedagogiske praksiser i norske og hviterussiske barnehager

Norske og hviterussiske barnehager møter barn med språkvansker forskjellig og har mye å lære av hverandre, ifølge doktorgrad.

Det økte internasjonale fokuset på inkludering har ført til sosiale og politiske forskningsdebatter om hvordan et spesialpedagogisk støttesystem skal være, og hvilken form for spesialpedagogisk praksis det er behov for i barnehage (Khitruk, 2017; Nordahl, 2018). Dette gjelder også spesialpedagogisk praksis for barn med språkvansker.

Både i Norge og i Hviterussland utgjør språkvansker den vanligste spesialpedagogiske utfordringen for personalet i barnehagen (Bal, 2011; Reiling & Wendelborg, 2015). Det er dokumentert at vanskene ofte er vedvarende, og at konsekvensene av dem ofte er betydelig undervurderte. Uten kvalifisert hjelp står barn med språkvansker i fare for å utvikle atferdsmessige, sosiale, skolerelaterte og psykiske problemer (Bal, 2011; Bishop et al, 2017). I denne doktoravhandlingen har jeg sett på den spesialpedagogiske praksisen i norske og hviterussiske barnehager. Hensikten med doktorgraden er ikke å undersøke mulige

forklaringer på eventuelle forskjeller og likheter, men å utdype forståelsen av og få frem interessante nyanser i de ansattes spesialpedagogiske praksiser i begge land.

UTVALG

Ti offentlige barnehager med fem informanter fra fem barnehager i hvert land var med i undersøkelsen. Informanter er barnehageansatte som gjennomførte spesialpedagogisk praksis for barn med språkvansker. Barna var fem år og fikk spesialpedagogisk hjelp og opplæring på bakgrunn av språkvansker som antas å være forenelige med de offisielle kriteriene for diagnosen språkvansker.

SATSING PÅ KVALITET

Til tross for at det er betydelig kunnskap om språkvansker blir det sjelden konkretisert hva spesialpedagogisk praksis for barn med språkvansker er, hva som gjør det mulig å gjennomføre og hva som begrenser dem.

Samtidig er det i begge land behov for en økt satsing på kvalitet og kompetanse i

➔ I Hviterussland får barn med språkvansker hjelp i små grupper sammen med barn med samme utfordringer, mens de i Norge inkluderes sammen med de andre barna. Begge praksisene har noen utfordringer, ifølge doktorgrad.

“

UTEN KVALIFISERT
HJELP STÅR BARN
MED SPRÅKVANSKER
I FARE FOR Å UTVIKLE
ATFERDSMESSIGE, SOSIALE,
SKOLERELATERTE OG
PSYKISKE PROBLEMER.

barnehagetilbudet. Dette for å unngå en fortsatt økning av barn som har behov for spesialpedagogisk hjelp på grunn av språkvansker (Utdanningsdirektoratet, 2016; MOE, 2015).

FORSKJELLER MELLOM LAND

Norge og Hviterussland er svært forskjellige land. Prinsippet om inkludering er anerkjent som et overordnet prinsipp for all opplæring i begge land. I Norge er tankene om demokrati og inkludering allerede godt innarbeidet som grunnleggende prinsipper i hele utdannings- og opplæringssektoren, mens Hviterussland befinner seg i startfasen av en prosess mot en mer inkluderende opplæring. Begge land har lovhjemlet rett til spesialpedagogisk hjelp og opplæring. Både i Norge og Hviterussland er personalets kompetanse sett på som en av de viktigste ressursene for å sikre barnas trivsel og utvikling i barnehagen.

Til tross for likhetene er det også forskjeller mellom de to landene. Det kan være både ideologiske, praktiske, politiske og kulturelle forklaringer på ulikhetene.

Ved å velge en komparativ tilnærming bidrar avhandlingen med et ekstra perspektiv på samfunnets forståelse av spesialpedagogikk, og til å øke innsikten i spesialpedagogiske systemer og praksiser på tvers av ulike samfunn og kulturer. En komparativ tilnærming kan inspirere oss. Ved at vi observerer andres praksis, kan vi kanskje forstå vår egen praksis bedre og se den i et nytt lys. På den måten kan de skjulte forutsetninger som bygger vår egen praksis bli avdekket, og derved oppmuntre til en mer bevisst diskusjon om hvorfor noen strategier brukes.

LAV KOMPETANSE I NORGE

Nedenfor presenteres utdrag fra resultatene fra avhandlingen. Sett med barnehageansattes øyne er kompetansen en viktig forskjell mellom landene. I norske barnehager er det mange yrkesgrupper som jobber med barns språkvansker. Både assistenter, barnehagelærere og spesialpedagoger har dette ansvaret. Alle informantene i studien følte at de kom til kort, og at de ikke hadde kompetanse til å hjelpe barna. Personalets lave kompetanse kombinert med en diffus ansvars- og rollefordeling og en utilfredsstillende veiledning fra eksterne fagfolk, fører til at de ansatte blir fortvilte og frustrerte. Spesialpedagogisk praksis blir beskrevet, oppfattet og opplevd som et sårt område i barnehageansattes arbeid. Følelser av mismot og dårlig samvittighet ser ut til å true de ansattes motivasjon for et spesialpedagogisk arbeid, som de i utgangspunktet er svært positivt innstilt til (Hannås & Hanssen, 2016; Hanssen, 2018)

HØY KOMPETANSE I HVITERUSSLAND

De ansatte i barnehagene i Hviterussland har gjennomgående høyere og mer spesialisert kompetanse enn de ansatte i norske barnehager. Her er det bare de som har spesialpedagogisk kompetanse som har ansvaret for spesialpedagogisk assistanse. I tillegg til et uproblematisk samarbeid, ser det ut til at en klar ansvars- og rollefordeling bidrar til at de ansatte føler at de mestrer jobben sin på en tilfredsstillende måte. De er trygge på at de gjør en god jobb og har høy selvtilit. Barnehagepersonalet beskriver, oppfatter og opplever spesialpedagogisk praksis som en hyggelig del av sitt arbeid. Dette ser ut til å føre til ny entusiasme og høy motivasjon for det spesialpedagogiske arbeidet.

USYNLIG SPESIALPEDAGOGIKK

En annen viktig forskjell mellom landene er fokuset på *inkludering*. Ansatte i norske barnehager velger å jobbe spesialpedagogisk i barnets naturlige miljø «så langt det lar seg gjøre», for å gi barnet mulighet til å delta i barnehagens fellesskap. Det blir lagt stor vekt på at barna selv skal få bestemme hva de skal gjøre i gruppene. Det sterke fokuset på inkluderingsprinsippet i Norge kan ha bidratt til at posisjonen til den norske spesialpedago-

I HVITERUSSISKE BARNEHAGER FÅR BARNA SOM OFTEST SPESIALPEDAGOGISK HJELP I MINDRE GRUPPER MED BARN MED TILSYNELATENDE LIKE UTFORDRINGER.

giske praksisen er labil og nesten usynlig. De spesialpedagogiske tiltakene blir fragmenterte, mindre synlige og vanskeligere å identifisere. Resultatet viser også at barn som strever, ikke alltid får et likeverdig tilbud med alle andre. Når de ikke mestrer de samme aktivitetene som andre barn, føler de seg utenfor. Inkluderingsprinsippet står da i fare (Hanssen & Hansén, 2017; Hanssen, 2018)

SAMLER BARN MED UTFORDRINGER

I hviterussiske barnehager får barna som oftest spesialpedagogisk hjelp i mindre grupper med barn med tilsynelatende like utfordringer.

Ansatte tar med seg barn ut av avdelingen og går på et egnet grupperom i barnehagen. Det gir ikke i samme grad rom for barns frie utfoldelse. Måten aktivitetene blir organisert på er svært individuelle, godt tilpasset barnas utvikling, og har fokus på ferdighetstrening og forberedelse til skole. Den spesialpedagogiske praksisen trer frem som sterkt markert og monolittisk, og posisjonen til den hviterussiske praksisen er veletablert, synlig og stabil. Funnene viser også at en slik praksis ser ut til å redusere barnas egne perspektiv, ønsker og mulighet til å ta initiativet til hvilke aktiviteter barna vil delta i selv. For sterk kontroll, strengere rutiner og ensretting i utøvelsen av praksisen vil heller ikke bringe barnehagene nærmere målet om inkludering (Hannås & Hanssen, 2016; Hanssen & Hansén, 2017; Hanssen, 2018).

HAR NOE Å TILBY HVERANDRE

Det ser ut til at de hviterussiske og norske spesialpedagogiske systemene har noe å tilby hverandre. I Hviterussland har de systematikk og struktur, og de ansatte har kompetanse, begreper og fagspråk som gjør at de lett

forstår hverandre. I Norge derimot, er det stor fleksibilitet, åpenhet og frihet i utøvelsen av praksisen. Det positive i Norge er det man mangler i Hviterussland, og det positive i Hviterussland er det man mangler i Norge. Det betyr at man har mye å lære av hverandre. Derfor vil jeg si at man i Norge må våge å løfte spesialpedagogisk kompetanse og heve spesialpedagogens status og posisjon i deres profesjonsutøvelse, mens i Hviterussland må man løfte frem barnet og gi det mulighet til individuelle valg og selvstendige initiativ.

LITTERATUR

- BAL, N.** (2011). Organization of Speech Therapy Assistance in the Education System of the Republic of Belarus. [In Russian]. <http://elib.bspu.by/handle/doc/5218>
- BISHOP DVM., SNOWLING MJ., THOMPSON PA., GREENHALGH T., AND THE CATALISE-2 CONSORTIUM NONE** (2017). Phase 2 of CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology. *Child Psychol Psychiatry* 58: 1068–1080. doi: 0.1111/jcpp.12721
- HANNÅS, B.M, AND N.B. HANSSEN** (2016). Special needs education in light of the inclusion principle: an exploratory study of special needs education practice in Belarusian and Norwegian preschools. *European Journal of Special Needs Education* 31 (4): 520–534. doi:10.1080/08856257.2016.1194576.
- HANSSEN, N.B.** (2017). Preschool staff relationships with children with language difficulties: a comparative study in Belarusian and Norwegian preschools. *European Journal of Special Needs Education* 0 (0): 1–16. doi: 10.1080/08856257.2017.1314112.
- HANSSEN, N.B., AND S.E. HANSÉN** (2017). Special educational needs activities for children with language difficulties: a comparative study in Belarusian and Norwegian preschools. *Education Inquiry* 0 (0): 1–21. doi: 10.1080/20004508.2017.1380486
- HANSSEN, N.B.** (2018). Special educational needs in Norwegian and Belarusian preschools. PhD diss., Nord University, Bodø.
- KHITRUK, V.** (2017). Inclusive education, culture and practice. In *Inclusive Education*, 137–144. Moskva: MGPU. <http://elib.bspu.by/handle/doc/26252>
- MINISTRY OF EDUCATION OF THE REPUBLIC OF BELARUS** (2015). Report on the Work in 2015 of Department of Special Need Education. [In Russian]. Accessed March 15, 2016. <http://asabliva.by>
- NORDAHL, T.** (2018). *Inclusive fellowship for children*. [In Norwegian] Oslo: Fagbokforlaget
- UTDANNINGSDIREKTORATET** (2016). *Barn og ansatte i barnehager i 2016*. Oslo: UDIR. Retrieved from <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finnforskning/tema/barn-og-ansatte-bhg/utdanningsbakgrunn/>

➔ **Barnevern for barnehagefolk. Innføring i arbeid med barnevern i barnehagen**
Kristin Holte Haug
Universitetsforlaget (2019)
344 sider

ANMELDT AV:
Ingeborg Tveter Thoresen
Tidligere rektor og førstelektor
ved Høgskolen i Vestfold,
forsker, fagbokforfatter
og skribent
ingeborg.t.thoresen@usn.no

En nyttig bok om de sårbare barna

Hvordan skal du fange opp og møte barn som vekker bekymring? Denne boka gir deg svaret.

Barn har rett til et godt liv. «De fleste som arbeider med barn, vil møte og må forholde seg til barn som vekker bekymring», skriver boken forfatter (s. 318). Forfatteren som har arbeidet med fagfeltet har sett at det er et stort behov for kunnskap blant barnehagefolk og i utdanningen. Denne boka vil gjøre noe med det.

EN SOLID INNFØRING

Boka gir en solid innføring i barnevernsfaglige utfordringer i barnehagen. Den supplerer også barnehegepedagogiske temaer som omsorg og tilknytning, observasjon og dokumentasjon, og barnehagen som en lærende organisasjon på forbillig vis.

De sårbare barna er boken hovedtema. Barnehegeansatte har en unik mulighet til å oppdage barns signaler om at de ikke har det godt, men de vet ikke alltid hvordan de skal handle, sier forfatteren.

Boka har både et etisk og samfunnsmessig mål, og har et klart

fundament i fag og jus. Den klargjør bestemmelsene i lovene, som både viser barnehagens forpliktelser og grenser. Barnehagen har et lovpålagt ansvar for å forebygge, reagere og handle angående bekymringer. Og her gir boka god veiledning.

KUNNSKAP OM OMSORGSSVIKT

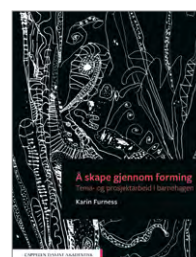
For å kunne oppdage signalene om omsorgssvikt må ansatte ha kunnskap om hva omsorg er. Omsorg blir, ifølge forfatteren, underkommunisert i barnehagens helhetlige læringsbegrep. Boka er for både barnehagefolk og studenter. Den har ni kapitler med en oppsummering og oppgaver til ettertanke eller drøfting. Den har et godt språk og klargjør begreper. Kapitteloverskriftene gir leselyst, som: «Bekymret – hva må jeg vite og hva gjør jeg?».

Forfatteren er en utmerket formidler. Hun veileder leserne på et fagfelt som er utfordrende i sin kompleksitet, med respekt for det sårbare barnet og alle som omgås det.

➔ **Et helt vanlig barn**
Kirsten Flaten
Cappelen Damm
Akademisk (2018)
156 sider

En bok om alt som er innenfor det vanlige i barns utvikling. Tema er hvordan møte barns positive og negative følelser, om utfordrende atferd, barns temperament, hjernens utvikling, sosial og seksuell utvikling, språk- og tegneutvikling, lek, prestasjonspress og psykisk helse.

➔ **Å skape gjennomforming. Tema- og prosjektarbeid i barnehagen**
Karin Furness
Cappelen Damm
Akademisk (2018)
266 sider

En bok med bilder, illustrasjoner og konkrete eksempler på forming i barnehagen, som ulike former for tegning, maleri, tekstil og leire. Du får kunnskap om farger, teknikker og materialer og om metodiske valg. Prosjektene tar utgangspunkt i barnas tanker og interesser og er inspirert av Reggio Emilia. Du får innblikk i prosjektene «vannhullet og pumpemaskinen», «avokadokjernen og kosmos» og «kjøttetende røtter».

➔ **Natur, miljø og teknologi i barnehagen**
Hjørdis H.K. Bakke
Universitetsforlaget
(2018)
232 sider

Flyter eller synker en appelsin? Hvorfor har vi mose? Her får du en innføring i fagområdet natur, miljø og teknologi med eksempler på hvordan barnehagen kan jobbe med natur- og realfag med utgangspunkt i rammeplanen. Du får letteste fakta om vanlige norske planter og dyr, forslag til aktiviteter og eksperimenter.

☺ **Lekelyst i barnehagen**
Å fremme lekens egenverdi
 Maria Øksnes og Einar Sundsdal
 Cappelen Damm Akademisk (2018)
 123 sider

ANMELDT AV:
Ingeborg Tveter Thoresen
 Tidligere rektor og førstelektor
 ved Høgskolen i Vestfold,
 forsker, fagbokforfatter
 og skribent
ingeborg.t.thoresen@usn.no

En viktig bok om lek

En særdeles viktig bok for barnehagelærere, studenter og politikere, fordi den løfter frem barnets rett til lek og viser hva lek er gjennom barnets perspektiv.

Boka er et nødvendig bidrag til samtalen om lek. Lek er blitt tydeligere i Rammeplanen (2017), men også som læringens tjenestepike. Forfatterne viser til FNs barnekomité som er bekymret. Leken er truet. De viser også til faglige tradisjoner og en utdanningspolitisk utvikling som mangler forståelse for lekens egenart.

LEKENS EGENVERDI

Lek er vesentlig i barns liv og har sin verdi i seg selv. Det er boka anliggende. I åtte kapitler med et klart språk redegjør den for barnehagens tradisjon og boka oppbygning. Ifølge FNs barnekonvensjon har barn rett til lek (2). Temaene er godt ordnet: «Institusjonalisering av leken» (3), «Hva er lek?» (4), «Barns lekkultur» (5), «Ulike syn på voksnes rolle i lek» (6), og «Voksne som lekberikere» (7). Boka har en klar profil, et kampskrift for barns frie og spontane lek. De fire første kapitlene begrunner dette med solid forskning. Den tar oppgjør med utviklingsorien-

terte, nyttebaserte lekteorier, og blåser støv av Frøbels pedagogikk. Men boka kan ikke tas til inntekt for et romantisk syn på lek. Kapitlene 6 og 7 argumenterer for voksnes rolle, der betydningen av pedagogisk takt og fantasi understrekes i møte med barnas lekeliv.

Ansatte skal bidra til å berike den lek «som har egenverdi for barn, og som handler om glede, fornøyelse og lekelyst.» (S. 115)

FORSTÅELSE FOR LEK

Forfatterne ønsker å bidra til «å skape forståelse for hva lek er og samtidig danne basis for profesjonell trygghet i den daglige lekne omgangen med barn» (s. 115). De viser til Brian Sutton-Smith. Han retter «en advarende pekefinger mot det han kaller *lese-skripe-regne-puritanerne* og deres mange utviklings- og læringsprogrammer. (...) Leken handler om bevissthetsdannelsens hemmeligheter, om vårt eget indre, subjektive liv og om det som gjør livet verdt å leve». (s. 63)

Slike tanker gjør boka leseverdig. Men det gjør også drøftinger som angår praksis: Lek som motstand mot voksnes disiplinering, tid og rom, innerom, uterom, leker, om å bryte inn i leken, god og dårlig lek, og etiske dilemmaer når barn settes utenfor leken.

DEBATT OM SEKSÅRSREFORMEN

Boka kan også bidra til å opplyse debatten om leken i seksårsreformen. Høsten 2018 hadde Morgenbladet en førsteside: «Det skulle vært en lek», fulgt opp av sju sider om «en reformingen er fornøyd med», ifølge professor Peder Haug. Nytteperspektivet dominerte, og har fått dominere – også i barnehagen. Derfor er denne boka om lekelyst en særdeles viktig bok for barnehagelærere, studenter og politikere. Det er fordi forskerne løfter frem barnets rett til lek som forplikter oss voksne og redegjør for hva lek er gjennom å ta barnets perspektiv, i respekt for barnet.

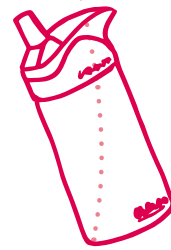
BARNEHAGEN MIN
Vi besøker barnehager litt utenom det vanlige. Tips oss på forstesteg@udf.no

TEKST:
Merete Sillesen
Frilansjournalist,
Gran Canaria
ramesil@hotmail.com

FOTO:
Marianne Otterdahl-Jensen
Fotograf, Gran Canaria
marianne.fotograf@gmail.com

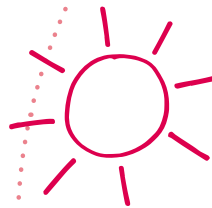

Varmekuren

Med 300 soldager i året har Firfisla barnehage egne drikketider for å gi barna nok vann. Varmen gjør barn med revmatisme og allergi bedre.

**FIRFISLA BARNEHAGE,
ARGUINEGUIN, GRAN
CANARIA**

GRAN CANARIA

B

arnehagen på Gran Canaria er tilrettelagt for allergikere og tar også imot barn fra Statens behandlingsreiser.

– Vi har jevn temperatur hele året og et klima som er gunstig

for personer med helseproblemer som revmatisme, psoriasis, eksem og astma, sier barnehagelærer Elin Neergaard (51), som flyttet fra Norge for fire år siden for å jobbe i barnehagen.

– Siden mange av barnehagebarna er syke, har ingen med seg mat. Vi lager alt her i barnehagen. Dermed kan vi unngå matvarer som sitrus, nøtter og fisk, som kan utløse forverring av sykdommene, forklarer Elin.

STARTET BARNEHAGE

Etter ti år som lærer ved Den Norske Skole Gran Canaria, ønsket lærer og barnehagelærer Karen Anna Børresen (66) å skape et tilbud til de yngste barna. Derfor åpnet hun Firfisla barnehage i 2012. Hun ser på barnehagen som en viktig arena for inkludering og språkutvikling. Alle barna får

snakke sitt eget morsmål, det vil si norsk, spansk eller engelsk, i barnehagen. I starten var de to barnehagelærere og en spansk assistent. Assistenten har tatt fagbrev, en ny assistent til har kommet til, og den andre barnehagelæreren reiste tilbake til Norge. Med seg på laget fikk Karen også ektemannen Erik, som er sykepleier. For fire år siden kom barnehagelærer Elin sammen med en lærling i barne- og ungdomsarbeiderfaget.

– Nå er vi to barnehagelærere som kan dele på både administrativt og praktisk arbeid, sier Karen. Hun ser at behovet vokser. Det er stadig flere

Barna, som Mathea Ørum, i Firlisla barnehage på Gran Canaria går i barnehagen i korte perioder. Den spanske fagarbeideren Eliana Artiles Trujillo sørger for at barna får nok vann når de er ute.

FIRFISLA BARNEHAGE

- Åpnet januar 2012
- Tar imot barn fra 1–6 år, opptak gjennom hele året
- Antall barn varierer mellom 10 og 25
- 7 ansatte. Det settes inn ekstra personale i perioder med mange barn
- Privateid av barnehagelærer Karen Anna Børresen, som startet barnehagen
- Åpningstid 08.00–16.30 hele året, også i sommerferien
- Mottar ikke statsstøtte
- Følger norsk rammeplan for barnehager
- Tilbyr også «Etter skoletid» og skolestue, som ligger vegg i vegg med barnehagen. Der går barn som er på korttidsopphold på øya og som har med seg skoleplaner fra læreren hjemme i Norge.

www.firfislabarnehage.es

1. Med dagtemperaturene på 20–30 grader året rundt må barna i Firfisla barnehage på Gran Canaria ha faste drikketider, slik at de får i seg nok vann. 2. Lærling Stine Knudzon Neergaard med spansk-norske Aina Alva Moss på fanget. De norske barna Filippa Ørum og Christine M. Lid har valgt ut boken «I Morgentåkedalen». Ikke alle forstår historien, men nyter en stund med ro og nærhet. 3. I barnehagen på Gran Canaria starter og slutter barn gjennom hele året, og styreren er stolt over hvordan de faste barna møter nye barn. Her gir Eva Santana Hagen og Mathea Ørum hverandre en klem. 4. Lærer og barnehagelærer Karen Anna Børresen (66) (t.v.) startet barnehage på Gran Canaria i 2012, og har fått med seg barnehagelærer og småskolelærer Elin Neergaard.

foreldre som tar med seg barna til Gran Canaria for kortere eller lengre tid.

FINNES IKKE VANSKELIGE BARN

– Vi er inspirerte av forfatteren Liv Berit Heimstad Tønnesen, som var her og holdt kurs for oss. Hun er opptatt av at «det finnes ikke vanskelige barn, bare barn som har det vanskelig», sier Karen.

– Her, som i Norge, kan noen av barna ha en utfordrende hjemmesituasjon, og vi i barnehagen ønsker å møte barna der de er. Hvert enkelt barn skal bli sett og få trygghet og omsorg i

barnehagetiden. Heldigvis kommer de fleste barna fra trygge og ressurssterke hjem, sier Karen.

NYE BARN HELE ÅRET

Satsingsområdene er sosial kompetanse og språk, og Karen og Elin er stolte over hvordan de faste barna møter nye barn. Her starter og slutter det barn gjennom hele året, så de har ikke en stabil barnegruppe. Fra januar til mai kommer en ny gruppe fra Statens behandlingsreiser hver måned.

– Denne er til mamma og pappa, sier plutselig Leander Emilio

5. Firfisla barnehage på Gran Canaria lager all maten selv fordi mange av barna er allergiske. Her spiser Nicole Brurberg (foran), Mathea Ørum (f.v.), Ludvig Hagen Kojedahl, Pauline Ørum, Eva Santana Hagen, Petra Jojovic, barnehagens leder Karen Anna med Christine M. Lid, Filippa Ørum, Ainara Alva Moss, og Serena Bernal-Halvorsen lunsj sammen. **6.** Serena Bernal-Halvorsen har spansk far og norsk mor, og forstår begge språkene.

Makiqi-Mostervik, som sitter og tegner sammen med Erik og noen andre barn. Han rekker frem to fingre, for å vise at han er to år.

– Og jeg er fire, sier Pauline Ørum, og holder frem fire fingre, før barna fortsetter å tegne mens de prater i vei.

– Jeg liker å gå på tur, sier Pauline, mens hun gjør siste finpuss på tegningen.

– Og jeg liker å klatre, sier Ludvik Hagen Kojedahl (4), som holder på å lage hytte av store puter.

MÅ HA EGNE DRIKKETIDER

Barnehagebarna er ute hver dag. De slipper å minne foreldrene på ull- og regntøy, men det er derimot svært viktig med smøring, solbriller og caps.

Enten de er inne eller ute, passer de ansatte nøye på at barna drikker nok vann.

– Med en såpass liten barnehage er det lett å ha oversikten, sier Elin.

Gran Canaria har rundt 300 soldager i året, og dagtemperaturene er normalt mellom 20 og 30 grader året rundt.

– Barnas kopper er alltid fylt med vann, og de står fremme så barna kan drikke når de vil. For sikkerhets skyld har vi også egne drikketider, forteller Elin.

FINNER GEITESKJELETTER

Karen forteller at de bevisst bruker naturen som læringsarena. De har sin egen «hytte» like overfor barne-

hagen, der det finnes et klatretre.

De går fjellturer, der barna får trent motorikken, de finner geiteskjeletter og lærer biologi og anatomi. De ser på fjellformasjoner og huler. Når de går på stranden, studerer de dyrelivet både i vannet og under steiner, og ekstra stas er det når «rokkefamilien» flopper av gårde. De tegner og regner i sanden og øver på begrepsforståelse. Dessuten er de «en syngende barnehage», der Elin er primus motor med sin erfaring fra syngende skole og «Kor Artig».

– Vi strekker oss langt for å tilpasse oss de ulike barnas behov, enten de skal være her i kort eller lang tid. Resultatet ser vi i en barnehage der både barn og voksne trives, avslutter Karen.

Foto: Line Fredheim Stovik

TEKST:**Ingvild Aga**Leder Kontaktforum barnehage
i Utdanningsforbundetingvild.aga@utdanningsforbundet.no

VI MÅ SLUTTE Å ARGUMENTERE BARNEHAGELÆRERNE UT AV BARNEHAGEN

Mange barnehagelærere tar på seg arbeidsgivers ansvar for å få hverdagen til å gå rundt og ha en forsvarlig drift. Det må vi slutte med.

Jeg møter mange barnehagelærere. Det er både givende og spennende, men av og til frustrerende også. Det er dere ute i praksis som vet best hvordan det er på deres arbeidsplass, men jeg vil oppfordre til å stoppe opp og vurdere om vi velger riktig strategi når vi sier at vi trenger flere hender og ikke flere barnehagelærere. Jeg mener det er avgjørende at barnehagelærere ikke skal være dem som argumenterer flere barnehagelærere ut av barnehagen.

UTFORDRINGEN ER PLANTID

Vi har et mål om at 50 prosent av de ansatte i barnehagen skal være barnehagelærere. Etter at barnehagelærernormen ble skjerpet, er det nå ca. 44 prosent. Det er et skritt i riktig retning, men vi er ikke i mål. Forskningen viser at flere barnehagelærere er viktigst for kvaliteten på barnehage tilbudet. Det er til det beste for barna, og derfor fortsetter vårt arbeid med å nå målet om 50 prosent barnehagelærere i barnehagen.

I mange møter med barnehagelærere blir det problematisert at vi får flere barnehagelærere i barnehagen. Jeg hører ofte «vi trenger ikke flere barnehagelærere, vi trenger flere hender». De fleste av barnehagelærere har også hender. Men det er de minst fire timene planleggingstid per barnehagelærer som er utfordringen, mener mange.

HAR FÅTT ANERKJENNELSE

I barnehagelærerrøllerapporten får barnehagelæreren solid anerkjennelse. Rapporten beskriver barnehagelærerrollen som kompleks og at vi står i mange spenninger. Disse spenningene dreier seg for eksempel om forholdet mellom enkeltbarn og om barngruppen og forholdet mellom lek og læring. Det var klokt og riktig at ikke ekspertgruppen skisserte en løsning på disse spenningene. Det som er viktig for å utvikle vår praksis er at vi får tid til å diskutere disse og andre spenninger på arbeidsplassen.

MÅ SLUTTE Å BRUKE FRITIDEN

Jeg mener en av hovedutfordringene mange steder er at altfor mange barnehagelærere tar på seg et for stort ansvar, som arbeidsgivers ansvar for å få dagen til å gå rundt og forsøke å opprettholde en forsvarlig drift. Mange kjenner på dårlig samvittighet ved å forlate barngruppen og sine kollegaer for å gjøre planarbeid. Derfor er det altfor mange som i stedet tar med seg planarbeidet hjem, og gjør det på fritiden. Jeg mener dette er feil vei å gå. Det har tatt oss over 40 år å få innført en skjerpet barnehagelærernorm. Vi har fått en bemanningsnorm, og hvordan skal vi synliggjøre at dette likevel ikke er nok? Er det ved å fortsette ikke å ta overtidspålagt, ikke melde avvik, ikke kreve medbestemmelse og ikke kreve mer plantid? Jeg tror ikke det. Den strategien har vi forsøkt altfor lenge. Jeg mener veien å gå er at vi står frem sammen og blir enda tydelige. Vi skal ta ansvar, vi skal være med å finne de gode løsningene, men jeg mener at arbeidsgiver må ta sin del av ansvaret, og det må vi åpenbart hjelpe dem til å forstå.

TEKST:

Cathrine Vignes
Pedagogisk leder Smertulia
barnehage, Fredrikstad kommune
catvig@fredrikstad.kommune.no

Det viktige øyeblikket

Stian holder godt rundt halsen til moren og ser ikke på meg. Jeg vet at dette øyeblikket er viktig for å bygge en god relasjon.

⬆ Jeg ser at moren til Stian er litt usikker på om hun skal gå, og Stian fornemmer denne usikkerheten. Jeg anerkjenner både Stian og morens følelser, og det gir resultater, skriver pedagogisk leder Cathrine Vignes. Illustrasjonsfoto: Fotolia.com

Det er like før klokka åtte på morgenen, og jeg går inn døra til avdelingen i barnehagen.

Det yrer av liv, og jeg hører gledesløl etterfulgt av lyden av små barneføtter.

Det er tid for tilvenning, og det er mye nytt for barna. Barnehagen representerer en helt ny hverdag, der barna skal knytte gode relasjoner til andre barn og voksne.

STIAN OG BILGARASJEN

Inn døra kommer en mor med sønnen sin på armen. Jeg smiler, går dem i møte og sier: «Hei, så fint å se deg, Stian.» Stian holder godt rundt halsen til moren. Han ser ikke på meg, men jeg ser at han har rettet blikket på bilgarasjen som står på gulvet. Jeg sier: «Skal vi sette oss ned og leke med bilene og bilgarasjen, Stian?» Stian ser på meg. Han er ikke helt klar for å gi slipp på moren sin ennå. Jeg setter meg ned og tar opp en bil og sier broom, broom, og kjører bilen i garasjen. Stian ser storøyd på meg. Moren og Stian setter seg ned.

Jeg gjentar handlingen min en gang til, og Stian smiler. Stian plukker forsiktig opp en bil, ser på den og skyver den på garasjetaket. Moren til Stian forteller at hun må på jobben, og at hun kommer og henter ham etterpå. Stian begynner å gråte, og er slett ikke klar for at mamma skal gå.

USIKKER MAMMA

Jeg ser at moren til Stian er litt usikker på om hun skal gå, og Stian fornemmer denne usikkerheten. Jeg bekrefter mor på at jeg skjønner at det er vanskelig å gå når Stian gråter, men for Stian vil det bli enda vanskeligere om hun utsetter avskjeden enda lenger. Moren til Stian smiler tappert og overrekker Stian til meg. Jeg bekrefter henne med et varmt blikk med ydmykhet over at hun viser meg denne tilliten. Jeg tar Stian på fanget, jeg stryker ham forsiktig på ryggen. Jeg anerkjenner følelsene hans og sier: «Jeg skjønner at du er lei deg når mamma må dra på jobben.» Han ser på meg og lener seg inn mot meg, kroppen slapper av, og han sitter helt rolig. Vi sitter slik en liten stund, bare helt rolig. Gråten har stoppet.

Han ser på bilene og garasjen og tar på ny opp en bil og kjører med den. Jeg følger hans spor, og slik sitter vi en lang stund og utforsker de ulike bilene og bilgarasjens mange muligheter.

Moren til Stian har fått en oppdatering og et bilde av Stian i lek.

Jeg berømmer mor når hun kommer senere på dagen for å hente Stian. Jeg sier: «Jeg vet at det var veldig tøft for deg å gå når Stian begynte å gråte, men takk for den tilliten du viste meg.» Jeg føler meg ydmyk og takknemlig både i møte med Stian og moren hans og vet at vi har startet på jobben med å etablere en god relasjon.

Frilek eller ikke frilek – det er *ikke* spørsmålet

Visste du at barn kan være postkasser? Det er utrolig hva man kan lære om barnas lek, om man bare er til stede der den finner sted.

I min jobb hender det jeg blir stilt spørsmål om hvorfor barn «bare leker» i norske barnehager. Ofte er det ikke rom for å svare på spørsmålet, fordi den som har stilt det er for opptatt med å fortelle meg at det er for mye frilek i barnehagen.

«Her har dere noe å lære av andre land», er det noen som hevder. Jeg betviler ikke at vi har noe å lære av andre land, men er det én ting jeg er skikkelig stolt av ved den norske barnehagen, så er det at leken er en del av formålet. Men formålet forplikter.

PÅ POSTKONTORET

I det lyseblå rommet på rød avdeling i Grantoppen foregår en lek som er i ferd med å bli magisk. Det var Tiril som begynte. Hun tok en av de gule lappene og prøvde å mate Noah med den. Noah gapte og alle lo.

- Jeg også! sa Ingrid.
- Også meg! sa Kristian.

Tiril, som nesten ikke kan stå, konsentrerer seg. Hun tar en gul lapp, bretter den i to, og putter den i munnen på Ingrid. Så tar hun en lapp til, bretter den i to, og putter den i munnen på Kristian. De ler så de hikster.

Det tar i døra og inn kommer Beate.

- Nei, hva er det dere driver med?

Ungene stivner.

Beate holder hånda foran munnen til Noah.

- Spytt ut! sier hun strengt.

Tiril ser i gulvet.

– Det er IKKE lov å putte papir i munnen på de andre barna, Tiril. Forstått?

Tiril svarer ikke, og det er nok ikke så nøye heller, for Beate har allerede forlatt rommet.

- En gang til! roper Ingrid.

– Ja! Vi er postkasser! sier Noah. – Post flere brev i oss! Tiril lysner opp igjen, og tar fatt på å brette lapper.

For hver lapp hun bretter, banker hun knyttneven i dem.

- Bra at du stempler brevene!

- Stempler? spør Ingrid.

- Ja, de gjorde det før. Man måtte ha stempel på brevene.

Det har farfar sagt. Ikke sant du stempler, Tiril?

- Ja! sier Tiril, og stempler et brev til.

Så skjer det. Idet Tiril skal til å putte et brev til i munnen på Kristian, får hun liksom ikke dytta det helt inn.

- AU! roper Kristian og begynner å gråte.

Det renner blod fra munnviken hans.

Det tar brått i døra.

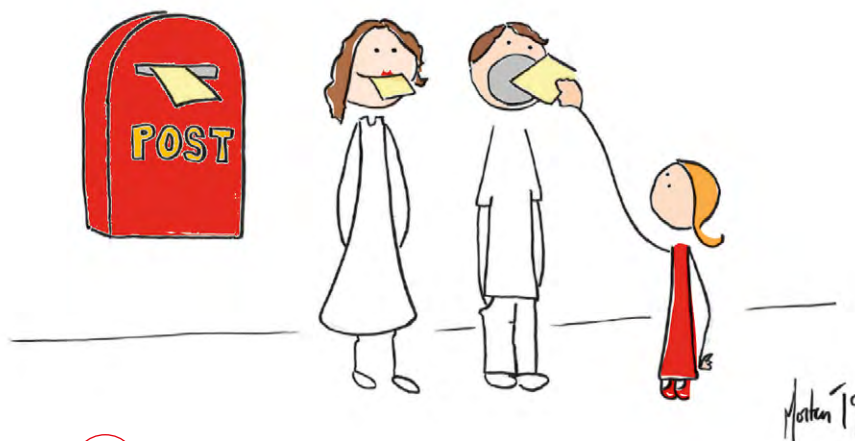
– Sa ikke jeg at dere skulle la være? sier Beate. Nå får det holde. Om dere ikke klarer å leke alene, får dere være her ute med oss. Sånn. Ut med dere.

LEK SOM SMÅ HISTORIER

Når vi ikke er til stede i barns lek, er det fort gjort at vi misforstår den. Å følge med på barns lek er litt som å se på film: Du må få med deg hele hendelsesforløpet for å forstå fortellingen. Det gjør ikke Beate. Hun kommer busende inn, midt i en scene, og tror at barna putter papir i munnen på hverandre, fullstendig uten intensjon. Men det gjør de jo ikke. Tiril poster brev, og om Beate hadde vært med fra start, så hadde hun skjont at hun befant seg på et postkontor, at Tiril var selveste postbetjenten, og at de andre barna var postkassene. Om Beate hadde vært med fra start, kunne hun beriket leken med å finne frem saker og ting, saks og lim og ark og bokser, slik at det var mulig å lage frimerker og konvolutter og kanskje til og med ekte postkasser. For det er jo tross alt en vesentlig forskjell på å være til stede i barns lek og det å se en film: I filmen er alt bestemt på forhånd. Det er det ikke i leken.

HVOR FRI SKAL FRILEKEN VÆRE?

Situasjonen på postkontoret bringer oss over til en ganske vanlig diskusjon blant forskere og barnehagelærere: Hvor

⊕ Leken er en del av barnehagens formål og derfor må vi snakke sammen om hvordan vi forholder oss til leken og hvordan vi kan berike den.

“

DE INTERESSANTE SPØRSMÅLENE OM LEK HANDLER IKKE OM HVORVIDT VI KALLER DET FRILEK ELLER IKKE, MEN HVORDAN VI SOM PROFESJONELLE DELTAR I OG FORHOLDER OSS TIL BARNES LEK.

fri skal frileken være? Noen tar til orde for at barn må få leke mye på egenhånd, uten å bli avbrutt, mens andre mener at frilek er en aktivitet som ikke hører hjemme i barnehagen. Og sett utenfra kan det se ut til at forkjemperne for frileken tar til orde for at barn må få styre sin egen lek, mens motstanderne mener at dersom barn leker alene, kan leken bli en arena for utestengelse og krenkelser.

Selv tenker jeg at det som er mer interessant å diskutere, er hvordan barnehagelærere er til stede i barns lek. For det er ikke gitt at barns lek er «ufri» selv om barnehagelæreren er til stede.

LEKBERIKELSE OG LEKOMSORG

Øksnes og Sundsdal (2017) tar til orde for at barnehagelærere kan være lekberikere. Jeg synes det er et godt begrep. Lekberiker. Forfatterne viser hvordan barnehagelærere gjennom praktiske handlinger og aktiviteter kan berike og intensivere barns lek. Man må ha omsorg for leken, hevder de, og observasjon er en del av slik lekomsorg:

«Gjennom å observere leken og iaktta hvilke erfaringer barn gjør i leken og hvordan de oppfatter den (Öhman, 2016) blir personalet bedre rustet til å forstå lekens innhold og form og får bedre grunnlag for å bruke sin pedagogiske fantasi, om det er aktuelt, for slik å berike og intensivere leken.» (Øksnes og Sundsdal, 2017, s. 100).

Beate gjør det motsatte. Hun lar være å observere barns lek. Hun er ikke til stede og har dermed begrensede handlingsalternativer. Dermed blir også kontrasten stor når hun responderer på noe som ikke er viktig for barna – at de har valgt å spise papir. I stedet for å berike en lek som kunne vart lenge, velger Beate å stoppe leken uten å ha forhørt seg med barna hva den handlet om.

BLI EN LEKBERIKER, DU OGSÅ!

De interessante spørsmålene om lek handler ikke om hvorvidt vi kaller det frilek eller ikke, eller hvor lenge barna kan leke uten tilsyn. De interessante spørsmålene handler om hvordan vi som profesjonelle deltar i og forholder oss til barns lek. Øksnes og Sundsdal peker på at man på den ene siden kan bedrive «lekinngripende pedagogikk», til på den andre siden å ha «berøringsangst» for barns lek. Kanskje er det slik vi snakker om frilek eller ikke frilek?

Jeg er villig til å gi dem som påstår at barn «bare leker» i norske barnehager, en millimeter rett. Jeg tror nemlig det finnes barnehager hvor barn leker mye og lenge, uten at de ansatte er opptatt av hva de leker. Men jeg tror disse barnehagen er i klart mindretall.

Spørsmålet handler etter mitt skjønn ikke om hvorvidt vi skal ha frilek eller ikke i barnehagene. Leken er en del av barnehagens formål og nettopp derfor må vi snakke sammen om hvordan vi forholder oss til leken og hvordan vi kan berike den. Og om vi trår varsomt, så får vi kanskje tildelt rollen som postkasse selv en dag.

LITTERATUR:

ØKSNES, M. OG SUNDSDAL, E. (2017). *Leklust i förskolan. Främja lekens egenvärde*. Stockholm: Gothia Fortbildning

Foto: Line Fredheim Størvik

TEKST:

Hanna-Cecilie Gram Jemtegaard
Advokatfullmektig i Utdanningsforbundet
hanna-ceciliegram.jemtegaard@utdanningsforbundet.no

DETTE HAR DU KRAV PÅ OM DU HAR REDUSERT ARBEIDSEVNE

Klarer du ikke å jobbe fullt som følge av sykdom, slitasje eller ulykke har arbeidsgiver en plikt til å tilrettelegge for deg.

Individuell tilrettelegging for arbeidstaker med redusert arbeidsevne er et viktig virkemiddel for å motvirke langvarig sykefravær og utstøting fra arbeidet.

Arbeidsgivers tilretteleggingsplikt er regulert i arbeidsmiljøloven (§ 4-6):

«Hvis en arbeidstaker har fått redusert arbeidsevne som følge av ulykke, sykdom, slitasje e.l., skal arbeidsgiver, så langt det er mulig, iverksette nødvendige tiltak for at arbeidstaker skal kunne beholde eller få passende arbeid. Arbeidstaker skal fortrinnsvis gis anledning til å fortsette i sitt vanlige arbeid, eventuelt etter særskilt tilrettelegging av arbeidet eller arbeidstiden, endringer i arbeidsutstyr, gjennomgått arbeidsrettede tiltak e.l.»

DETTE ER REDUSERT ARBEIDSEVNE

Det er et vilkår at arbeidstaker har fått redusert arbeidsevnen som følge av ulykke, sykdom, slitasje eller lignende.

Endringer i helsetilstanden kan være av både psykisk og fysisk art, og den reduserte arbeidsevnen kan være både kortvarig og langvarig.

I praksis er det sykemelder som vurderer arbeidstakers arbeidsevne, og ifølge rettspraksis kan ikke arbeidsgiver overprøve de medisinske vurderingene som er gjort i forbindelse med sykemeldingen. Det er likevel viktig at arbeidsgiver får nok informasjon om arbeidstakers «restarbeidsevne», slik at det er mulig å vurdere om og eventuelt hvilke nødvendige tiltak som arbeidsgiveren din bør sette inn. Du som arbeidstaker er ikke forpliktet til å fortelle arbeidsgiveren din hva slags diagnose du har.

PLIKT TIL Å SETTE INN TILTAK

Arbeidsgiver skal, så langt det er mulig, iverksette nødvendige tiltak for at du som arbeidstaker skal kunne beholde eller få et passende arbeid.

Du skal i hovedsak få mulighet til å fortsette ditt vanlige arbeid. Spørsmålet er hvor langt det er mulig for arbeidsgiver å tilrettelegge ditt vanlige arbeid. Dette må vurderes konkret der virksomhetens art, stør-

relse, økonomi og arbeidstakers forhold må veies opp mot hverandre. I en barnehage kan tilrettelegging handle om for eksempel å endre arbeidstiden din, eller tilrettelegge oppgaver.

Dersom det ikke er mulig å tilrettelegge slik at du kan fortsette i ditt vanlige arbeid, skal arbeidsgiver vurdere omplussing til et passende arbeid. Arbeidsgiveren din har ikke en plikt til å opprette en ny stilling. Men dersom det blir ledig en passende stilling i virksomheten, skal den tilbys arbeidstaker dersom personen er skikket for stillingen, ifølge rettspraksis og forarbeider.

MEDVIRKNINGSPLIKT

Det er en forutsetning for at arbeidsgiver skal kunne tilrettelegge arbeidet at du som arbeidstaker medvirker. Arbeidstakers medvirkningsplikt er regulert i Arbeidsmiljøloven (§ 2-3) og omfatter blant annet medvirkningsplikt ved utarbeidelse og gjennomføring av oppfølgingsplaner og deltagelse i dialogmøter etter innkalling fra arbeidsgiver.

Foto: Monica Semb

TEKST:

Kristine Forså Hermanrud
Styrer i Ringshaug barnehage,
Tønsberg
kristine.forsa.hermanrud@tonsberg.kommune.no

GODE RELASJONER BETYR ALT FOR BARNA

Ole (5) havner ofte i konflikter i barnehagen, men ikke når assistenten Per er der. Det er takket være hans evne til å møte barnas følelser.

Du, Per, jeg liker jo egentlig ikke sånn suppe jeg, men når jeg skal spise den sammen med deg så tror jeg den vil

smake godt, sier Ole (5) til assistenten Per.

Jeg kjenner Ole, og vet litt om hvilken reguleringsstøtte han trenger i hverdagen. Det som blir sagt sier meg at Ole har en relasjon der han føler seg likt på ekte, og at han opplever å få god støtte av Per. Han er der og hjelper til, fysisk og psykisk.

IKKE ALLE MØTER BARNA LIKE GODT

Det er onsdag. Flere faste ansatte er erstattet med vikarer, og det merkes på atmosfæren i barnegruppene. Ikke alle møter barna på en like god måte. Jeg vet at noen i personalet og noen barn har opplevd en strevsom uke. Ole kommer da oftere i konflikter og situasjoner hvor han blir trigget. På vei ut fra avdelingen hans stopper jeg i garderoben. Der står Ole (5) og kler på seg. Assistenten Per sitter på gulvet og utstråler ro og tilstedeværelse, samtidig som han hjelper noen andre barn med påkledning er han nær Ole. De snakker om at de må kutte grønnsaker.

Dagen etter skal de på tur, og da skal de lage grønnsakssuppe på bålet. Det er da jeg hører Ole si: «Du Per, jeg liker jo egentlig ikke sånn suppe jeg, men når jeg skal spise den sammen med deg, så tror jeg den vil smake godt!»

HJELP TIL Å REGULERE FØLELSER

Ole opplever mange situasjoner i løpet av uka hvor han får reguleringsstøtte fra Per. I løpet av de siste årene har personalet i barnehagen vår vært med på et systematisk arbeid med å utvikle sin profesjonelle relasjonskompetanse. Vi vet at det krever mange erfaringer med reguleringsstøtte for å utvikle selvregulering. For noen barn kreves det flere gjentakelser enn for andre. Vi vet at hjernen er plastisk, og at vi aldri skal gi opp barn. I vår barnehage jobber vi kontinuerlig med å reflektere over hvordan vårt menneskesyn kommer til uttrykk i praksis. Det er i de små møtene og øyeblikkene vi ser det.

Man må først være regulert selv, om man skal kunne være en reguleringsstøtte for andre.

KUNNSKAP OM HJERNEN

Som en av pilotbarnehagene i forskningsprosjektet til STYD kommunikasjon, om psykisk helsefremmende barnehager, har vi blant annet fått mer kunnskap om hjernen. Det har hjulpet oss i enda større grad å forstå hvordan hjernen fungerer. Vi skal være den vi ønsker å være i møte med barn, også når vi selv blir trigget, da må vi vite hva vi blir trigget av. Den amerikanske nevrobiologen Dr. Bruce Perry sier at må vi være regulert selv om vi skal mestre å være en god reguleringsstøtte. Han har forsket på barns psykiske helse og er tilknyttet «The Child Trauma Academy». Når Per er sammen med Ole (5), holder han seg selv rolig og sensitiv i relasjonen. Han har troen på at Ole gjør så godt han kan om han får muligheten. Per har et ønske om å støtte Ole til en god emosjonell og sosial utvikling. Dette har Ole opplevd mange ganger, og jeg tror han føler seg trygg. Så god er relasjonen at til og med en suppe han ikke liker, vil smake godt når de kan være sammen.

I hvert nummer inviterer vi en barnehagestyrer til å skrive om et tema styren brenner for.

SVEIN HELGE GRØDEM
Barnehagelærer og redaktør
av facebook-gruppa Idébroen
for barnehagen med 72 000
medlemmer og to Idébrobøker.
Fra Idébroens debattgruppe
deler han aktuelle saker
barnehagelærere Norge rundt
diskuterer.
idebroen@gmail.com

HVORDAN PRAKTISERER DERE AVSPASERING?

Hvordan gjør dere det i din barnehage angående avspasering for møter? Får dere til avspasering i en travel hverdag, eller i skolens ferie da det er færre barn? Får dere utbetalt det dere ikke får tatt ut i avspasering? Morsomt å høre hvordan dette praktiseres i andre barnehager.

► **TORIL KALSÅS:** Vi avspaserer i utgangspunktet enten til jul eller påske.

► **TONELISE ABRAHAMSEN:** Vi avspaserer det vi kan i jula, påsken og om sommeren. Ellers tar vi når det passer oss. Det blir ofte leid inn vikar til slikt.

► **HILDEGUNN VIKSE:** Vi avspaserer i perioder med lite barn, men også ellers i året, etter ønske og behov. Kan ta timer og hele dager.

► **SABINE SCHEIDT:** Vi innvilger alle ønsker om fri (avspasering, ferie etc.) så sant det er mulig.

Foto: Fotolia.com

HAR DERE KLESKODE I BARNEHAGEN?

Her er et av mange innlegg fra debatten:

Torill Kristin Eskeland
Pedagogisk leder i Sandvedhaugen
barnehage

En skal ta i betraktning at hvordan en ser ut og hva en har på seg sender signaler både til barn og foreldrene. Jeg synes derfor at det er viktig å se ordentlig ut, være ren og velstelt. Hva det innebærer er subjektivt. Jeg oppfatter for eksempel ulike typer joggeklær som sjaskete og noe som signaliserer en likegyldig holdning, for ikke å snakke om uvanen med å ha lue på inne fordi en ikke har vasket håret. Ja, vi ruller rundt med barna og har fisk og leverpostei både her og der, men vi er også representanter for yrket vårt og for arbeidsgiver i ulike typer møter med barnehagens samarbeidspartnere. Det bør vi ta i betraktning i denne diskusjonen.

Lise Ones
Pedagogisk leder og master cand. i
Mangfold, inkludering og tilpasset
opplæring, Høgskolen Hedmark

Assistenter ønsker mer kunnskap

Jeg synes medarbeidere er et mer passende ord enn assistenter, men er enig i at alle medarbeidere bør ha kunnskap om samfunnsmandatet, ansvaret og innholdet. I tillegg bør de ha inngående kunnskap om relasjoner og barns trygghetsbehov for god generell utvikling.

Christina Welten

fagarbeider, går siste året på barnehagelærer i Halden og jobber som barnehagelærer (pedagog 2) i Finlandsskogen barnehage

Foto: Fotolia.com

Er det noe lovverk som sier noe om hvor ofte og hvor lenge en skal ha avdelingsmøter?

Her er noen av svarene Christina får:

► **ANNE LINN STOKKA, Barnehagelærer for Trekløveren**

barnehage: Da jeg gikk første året på barnehagelærerstudiet (to år siden), sa foreleser at det ikke fantes noe lovverk om at barnehagen skulle ha avdelingsmøter. Jeg har ikke sjekket det opp, men jeg tror ikke det er noen lov på det.

► **HALVOR HALS KOLSRUD, Fylkesstyremedlem for Utdannings-**

forbundet Oslo: Ingen lovverk som slår fast dette konkret, men alle barnehager jeg har vært borti har praktisert hver eller annenhver uke. Velger man å ha sjeldnere enn det, har jeg vanskelig for å se hvordan man kan oppfylle rammeplanens 270 skal-formuleringer.

Beate Glenne

barnehagelærerstudent

LA OSS VÆRE BARNEHAGELÆRERE

På en hvilken som helst annen arbeidsplass følger det større ansvar og gjerne lederansvar med høyere utdanning og/eller erfaring. Barnehagen bør ikke være noe unntak. Det er en selvfølge for de fleste at en renholdsarbeider vasker, eller at en vaktmester tar seg av sine oppgaver. En kokk som gjør sine oppgaver burde være like selvfølgelig, slik at det pedagogiske personalet kan gjøre sine oppgaver. Barnehagelærere spesialisere seg på å være barnehagelærere, så la oss være det.

Rooyne Berget

daglig leder i Smedhusåsen barnehage SA

PBL har et demokratisk problem

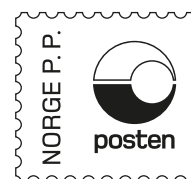
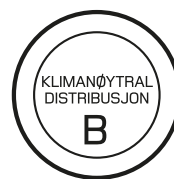
Det blir færre enkeltstående private barnehager. Større andel av barnehagene som er medlem av PBL, har de siste årene blitt tilsluttet mindre og større kjeder. PBL sine opprinnelige vedtekter ble til i en tid hvor de fleste av medlemsbarnehagene var enkeltstående eller i mindre sammenslutninger. Dermed kunne også demokratiske beslutninger gjøres gjennom deltakelse og stemmegivning.

I dagens PBL har kjedene og større sammenslutninger en overvekt av stemmene. Siden beslutninger gjøres på bakgrunn av flertallsvedtak, har enkeltstående barnehager liten mulighet til å få flertall for egne forslag, påvirke strategier, arbeidsområder og rammevilkår. Dette er et alvorlig demokratisk problem.

Les mer: enkeltnbarnehager.no

Foto: Fotolia.com

Returadresse:
Første steg
Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland
N-0134 OSLO

Høstkonferanse for ledere i barnehagen - Oslo 19.11

LEDERENS MANGE ROLLER

BLI MED PÅ
LEDERENS MANGE
ROLLER
OSLO 19.11

Hvordan håndtere spesialisering, stress og en (u)mulig lederrolle?

Morten Solheim, seniorrådgiver i Utdanningsforbundet:

Hva skal vi bruke den nye barnehagelæreren til?

Vi får flere barnehagelærere - hvordan sikre at dette kommer barna til gode?

Kjeld Rasmussen, leder av Dansk Pædagogisk Forum:

Ledelse og stress

Bli en en bedre leder - lær hvordan unngå stress

Simon Elvnäs, forsker ved Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm:

Effektiv vs Effektiv full ledelse

Bli kjent med unik forskning - arbeid mindre og bli mer effektiv

Konferansen arrangeres 19. november i Oslo kongressenter.

Det koster kr 1750,- å delta. Grupperabatt ved 4 eller flere deltakere kr 1.600

Medlemmer av Barnehageforum: Kr 1.600

Påmelding: www.utviklingsforum.no, post@utviklingsforum.no eller telefon: 21 53 03 30